

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра публічного управління, адміністрування та права

Дипломна кваліфікаційна робота
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

**тема: «УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬТАЦІЙНО-
ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
(НА ПРИКЛАДІ РАД ВПО)»**

Виконала:

студентка групи 2м – ДС
спеціальності 281

«Публічне управління та адміністрування»
Татаріна Тетяна Іванівна

Науковий керівник: кандидат наук з
державного управління
Мирошниченко Аліна Іванівна

Бібліографічний опис та анотація дипломної кваліфікаційної роботи на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Бібліографічний опис: Татаріна Тетяна Іванівна. Удосконалення діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління (на прикладі Рад ВПО). Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування». Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права. Кафедра публічного управління, адміністрування та права. Науковий керівник: доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права, кандидат наук з державного управління Аліна Мирошниченко. Полтава. 2023 рік.

Зміст роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Анотація. На основі вивчення теорії та практики діяльності Рад ВПО у магістерському дослідженні вироблено пропозиції щодо вдосконалення діяльності цих консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління. У роботі розкрито теоретичні аспекти діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління, проаналізовано нормативно-правові основи діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління, охарактеризовано досвід функціонування консультативно-дорадчих органів як способу залучення громадян до реалізації державної політики в країнах романо-германської правової системи. Закцентовано увагу на проблемних питаннях функціонування Рад ВПО в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, викликів і загроз діяльності Рад ВПО в умовах повоєнного відновлення та відбудови, стратегічних пріоритетах розвитку Рад ВПО у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, консультативно-дорадчі органи, Рада ВПО, інтеграція, адаптація, державна політика, місцева політика.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ГІС – геоінформаційні системи

ГО – громадська організація

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

КМУ – Кабінет Міністрів України

НСЗУ – Національна служба здоров'я України

ОВ – органи влади

ОВА – обласна військова адміністрація

ОГС – організація громадянського суспільства

ОМС – орган місцевого самоврядування

ПАН – Польська академія наук

Ради ВПО – Ради з питань внутрішньо переміщених осіб

СЖО – складні життєві обставини

ТГ – територіальні громади

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	9
1.1. Теоретичні аспекти діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління.....	9
1.2. Нормативно-правові основи діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління.....	13
1.3. Функціонування консультативно-дорадчих органів як спосіб залучення громадян до реалізації державної політики в країнах романо-германської правової системи.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ РАД ВПО В УКРАЇНІ.....	36
2.1. Локальне регулювання діяльності Рад ВПО в Україні: нормативно-правова база, повноваження та завдання.....	36
2.2. Діяльність Рад ВПО у територіальних громадах: створення, склад, пріоритети діяльності та кращі практики.....	47
2.3. Основні напрямки діяльності консультативно-дорадчих органів, що опікуються інтеграцією та адаптацією внутрішньо переміщених осіб до умов приймаючих громад.....	56
РОЗДІЛ 3. ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАД ВПО В УКРАЇНІ.....	64
3.1. Проблемні питання функціонування Рад ВПО в Україні в умовах правового режиму воєнного стану.....	64
3.2. Виклики та загрози діяльності Рад ВПО в умовах повоєнного відновлення та відбудови.....	68
3.3. Стратегічні пріоритети розвитку Рад ВПО у довгостроковій перспективі.....	72
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	83
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

На шляху європейського поступу України та подальших процесів демократизації дедалі важливішими є питання про врахування думки громадськості, залучення населення (громадян країни, мешканців територіальних громад) до формування політики, співпраці з публічною адміністрацією. Головною метою діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування сьогодні є досягнення добробуту пересічних громадян, можливість отримати якісні освітні, медичні, адміністративні послуги, жити в комфортному середовищі, де не порушують права, свободи, законні інтереси кожної людини. Такий результат можливий тільки шляхом постійного удосконалення механізмів діяльності держави, відкритості й прозорості процедури прийняття управлінських рішень. Участь громадськості в прийнятті регуляторних актів, ініціативи щодо проєктів рішень, інших локальних документів, е-демократія, бюджет участі, е-консультування, е-петиції – це форми активності містян, громадян, мешканців конкретної громади до суспільного життя. Тому важливими для реалізації таких покликань є діяльність консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління, зокрема Рад внутрішньо-переміщених осіб (далі – ВПО).

Актуальність обраної теми підтверджується потребою дослідження недостатньо висвітлених у публікаціях аспектів діяльності рад внутрішньо переміщених осіб, які виникли у зв'язку з активною фазою російсько-української війни, необхідністю представництва такої категорії осіб в органах державної влади та місцевого самоврядування. Сьогодні вже маємо практику функціонування таких об'єднань, що дозволить виробити ефективний механізм співпраці, взаємодії, громадського діалогу, конструктивних порад та їхнього врахування під час формування політики на мікрорівні чи макрорівні, розуміння потреб громади, викликів та загроз, які перешкоджають ефективній діяльності на місцевому та державному рівні.

Тому **об'єктом дослідження** є консультативно-дорадчі органи в системі публічного управління. **Предметом** роботи визначаємо Ради ВПО як консультаційно-дорадчих органів у системі публічного управління.

Мета дипломної кваліфікаційної роботи – на основі вивчення теорії та практики діяльності Рад ВПО виробити пропозиції щодо вдосконалення діяльності цих консультаційно-дорадчих органів у системі публічного управління.

Мета реалізується шляхом розв'язання низки завдань:

1. розкрити теоретичні аспекти діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління;
2. проаналізувати нормативно-правові основи діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління;
3. охарактеризувати досвід функціонування консультативно-дорадчих органів як спосіб залучення громадян до реалізації державної політики в країнах романо-германської правової системи;
4. простежити локальне регулювання діяльності Рад ВПО в Україні: нормативно-правова база, повноваження та завдання;
5. висвітлити діяльність Рад ВПО у територіальних громадах щодо створення, склад, пріоритети діяльності та кращі практики;
6. з'ясувати основні напрямки діяльності консультативно-дорадчих органів, що опікуються інтеграцією та адаптацією внутрішньо переміщених осіб до умов приймаючих громад;
7. порушити проблемні питання функціонування Рад ВПО в Україні в умовах правового режиму воєнного стану;
8. виклики та загрози діяльності Рад ВПО в умовах повоєнного відновлення та відбудови;
9. стратегічні пріоритети розвитку Рад ВПО у довгостроковій перспективі

Методологія дослідження. Під час підготовки дипломної кваліфікаційної роботи використовувалися загально-наукові та конкретно-наукові методи. Так,

вдалося реалізувати методи системності, об'єктивності, аналізу та синтезу, індукції й дедукції, критичного аналізу джерел.

Джерельна база дослідження. Законодавчу основу дослідження становлять акти вищої юридичної сили. Так, у роботі ми використали норми Конституції України, Законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про Кабінет Міністрів України», «Про основні засади молодіжної політики», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про наукову, науково-технічну діяльність», «Про запобігання корупції» [32; 43-44; 69; 71-75]. Для регулювання діяльності консультативно-дорадчих органів, особливостей їхнього правового статусу важливими є підзаконні акти: постанови Кабінету Міністрів України, приміром, якою затверджене «Типове положення про колегію міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади і місцевої державної адміністрації», «Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» [67-68]. Інформативними для дослідження виявилися Укази Президента України, до прикладу, «Про Громадську гуманітарну раду», «Про державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню», «Про міжвідомчу раду з питань протидії контрабанді та порушенням митних правил», «Про склад Національної ради реформ» [89-103].

Аналіз останніх публікацій з проблеми. Загальні питання щодо налагодження взаємин між публічною владою та громадськістю висвітлюються в монографічних дослідженнях В. Бакуменка, Ю. Битяк, Л. Белової, Д. Карамишевої, Л. Набоки, В. Дзюндзюк, В. Лагутіна, К. Мануїлова, О. Оболенського [4; 10-12; 25; 58]. У навчальній літературі закладені засади діяльності органів публічної адміністрації та визначаються особливості правового статусу структурних підрозділів з рекомендаційними функціями [3; 13; 107]. Окремі аспекти окресленої проблеми досліджені в дисертаціях І. Петріва, В. Мотречка, Н. Ковалю [36; 54; 61]. Тематичні розвідки С. Дубенко присвячені значенню права в державному управлінні, М. Зубарева розглядає особливості реалізації європейської політики та інтеграції моделі європейського інформаційного суспільства, Н. Коваль здійснює класифікацію координаційних,

консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб [27; 34; 38]. Однак проблема необхідності вдосконалення діяльності цих консультаційно-дорадчих органів у системі публічного управління не ставала предметом окремого дослідження.

Практичне застосування результатів дослідницької роботи. Матеріали роботи, висновки й додатки, фактичні дані доречно використовувати під час викладання предметів «Основи правознавства», «Громадянської освіти (інтегрованого курсу)» в закладах загальної середньої освіти, на уроках та факультативах, в умовах сучасних закладів вищої освіти, під час підготовки фахівців освітньої програми «Публічне управління та адміністрування», в межах реалізації проєктів та ініціатив, направлених на врахування думки громадян при прийнятті рішень на місцях (з використанням інтегрованого підходу), при створенні Рад ВПО як консультативно-дорадчих органів територіальних громад.

Апробація результатів дослідження відбулася на V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу» (5-6 грудня 2023 року, Полтава).

Структура наукової роботи. Дипломна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів (п'ятьох підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури (105 позицій).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Теоретичні аспекти діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління

Консультативно-дорадчі органи в системі публічного управління сприяють налагодженню діалогу з громадськістю, залучити до прийняття управлінських рішень пересічних громадян, запровадити принципи колегіальності, прозорості та відкритості в діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування. Така співпраця є індикатором зрілості демократії в державах, важливою особливістю суспільства на шляху підвищення ролі інститутів громадянського суспільства, зниження рівня соціальної напруги, підвищення рівня добробуту громадян країни, мешканців територіальних громад [7, С. 12].

Формат співпраці, суспільного діалогу, аналогу суспільної дипломатії передбачає уникнення суперечок, розбіжностей, конфліктів шляхом обговорення певних проблем, роботи у фокус-групах, прийняття рішень в різних сферах діяльності [5, С. 123]. Для цивілізованого поступу кожної країни важливими є реальна плюралістична модель політичного життя, закладають підґрунтя реальних, а не тільки формальних суспільних відносин, заснованих на демократичних цінностях, фундаментальних принципах діяльності дієвих інститутів громадянського суспільства.

У теорії публічного управління для ідеальної модельованої ситуації щодо врахування інтересів усіх учасників такого діалогу варто залучати такі групи суб'єктів:

1. ті, від кого буде безпосередньо прийняття рішень з конкретного питання;
2. ті особи, які мають повноваження щодо, наприклад, заблокування такого рішення;

3. категорії осіб, на кому відобразиться вплив прийнятого рішення [16, с. 101].

Діалог може проводитися в різних форматах, між різними групами і аудиторіями, мати різні теми і свої проблеми. Громадський діалог у країнах Західної Європи розглядають як це процес реальної дискурсивної взаємодії, яка передбачає не лише активне слухання, а й можливість почути й зрозуміти одне одного, предмети стурбованості мешканців громади. Рівні такої взаємодії пропонують розглядати з точки зору масштабів діяльності.

1 рівень

Мікрорівень: індивідуальне спілкування суб'єктів взаємодії в процесі громадських обговорень/громадського діалогу

2 рівень

Макрорівень: суспільний діалог взаємодії соціальних груп, громадських організацій як форми динамічної стабілізації суспільно-політичної системи

Рис. 1.1. – Рівні громадської взаємодії

Відповідно до статті 3 Конституції України, «держава відповідає перед людиною за свою діяльність» [43]. Тому підзвітність органів державної влади й місцевого самоврядування є важливим складником діяльності, водночас поінформованість громадян та їхня залученість до такої роботи сприятиме підтримці населенням запроваджених владою ініціатив. Це сприятиме підвищенню рівня взаємної відповідальності учасників цієї комунікації, засвідчуватиме їхню готовність, бажання і здатність до конструктиву й порозуміння, однак і спроба самотійно вирішувати проблеми, з іншого боку.

У цьому руслі важливими і є консультативно-дорадчі органи, створені за ініціативи неурядових організацій, громадянського суспільства, громадськості загалом [8, С. 12]. Умовами відкритої взаємодії є прозорість та відкритість, створення таких умов, за яких суспільство пропонуватиме проблеми для вирішення, адже і на рівні індивідуальної, і на рівні колективної свідомості це можливо, люди здатні до аналізу питань, які їх непокоять. Тому обов'язок публічної адміністрації не лише інформувати (що, безумовно, важливо), а й створювати загальний контекст для критичної оцінки подій, перегляду переконань, формування альтернатив.

Успішно налагоджена взаємодія завдяки функціонуванню консультативно-дорадчих органів публічної адміністрації сприяє хорошему результату – прийняттю оптимальних рішень, створює унікальні можливості для функціонування майданчиків для обговорення, оптимальних шляхів вирішення проблем. Таким успішним прикладом діяльності є підхід, сформульований Організацією з економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) ще в 2001 році, згідно з яким пропонуються три рівні взаємодії влади з громадськістю:

1. інформування;
2. консультування;
3. активна участь громадян та їх об'єднань у формуванні публічної політики [3, С. 32].

На жаль, поки досить традиційною формою є односторонній процес, така комунікативна практика як інформування громадськості. Але ми наполягаємо, і про це послідовно описуємо в своїй роботі, є формування діалогічної комунікації, чому значно сприяє консультативно-дорадча діяльність, активна участь громадян/мешканців громади та їхніх об'єднань у формуванні публічної політики. Звісно, ми розуміємо, що до завершеності демократичних перетворень ще далеко й говорити про це рано, однак зовнішні й внутрішні фактори стимулюють до пошуку нових форм, оптимальних напрямків діяльності та такої успішної взаємодії.

Варто навести приклади результативності таких пошуків щодо розширення механізмів та інструментарію електронної демократії. Сьогодні ми констатуємо, що електронна демократія демонструє демократичну зрілість держави, оскільки дає можливість економити час і кошти, і передбачає залучення до прийняття рішень мешканців територіальної громади. За влучним висловом французького репортера Іва Аньєса, «Громадськість є справжнім шефом журналіста. Журналісти повинні писати не для працедавця, а для громадськості». Хоча на Полтавщині не надто активно здійснюється популяризація таких дієвих інструментів як е-звернення, е-консультації, е-петиції, громадський бюджет. Останні події, пов'язані з голосуванням на платформі E-DEM за дату Дня міста Полтави засвідчили низький рівень обізнаності населення про такі можливості.

Консультативно-дорадчі органи як учасники постійної комунікації самодостатні у впливові як громадськість на діяльність органів публічної влади. Прийняття управлінських рішень проходить кілька етапів, і, що важливо, на кожному з них громадськість буде залучатися до таких процесів. По-перше, формування порядку денного конкретного органу публічної влади здійснюється з урахуванням пропозиції, рекомендацій, запитів громадськості, внесення проєктів рішень як альтернативних для їхнього подальшого обговорення, можливий процес здійснення моніторингу за їхнім виконанням, можливість подальшої корекції таких рішень чи тих, які прийняті раніше тощо [4, С. 117]. По-друге, налагодження сталого зворотного зв'язку для взаємодії, своєчасні реакції громадськості на дії влади або х її бездіяльність, що, безумовно, стимулює вдосконалювати управлінську діяльність.

Для зміцнення інструментів демократизації політичної системи України на законодавчому рівні були розширені повноваження місцевих державних адміністрацій, тобто на законодавчому рівні закріплена система норм щодо залучення громадськості, права публічної адміністрації для такої діяльності з метою налагодження конструктивної взаємодії між сторонами комунікативного суспільного діалогу.

1.2. Нормативно-правові основи діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління.

У зв'язку з подальшим упровадженням відкритого й прозорого урядування, подальшого формування інститутів громадянського суспільства, необхідності з'ясування думки громадськості, виникла нагальна потреба в створенні консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління. В Україні для регулювання такої діяльності існує ієрархія правового регулювання, яка включає в себе закони України й підзаконні акти, а також уже наявну практику діяльності таких консультативно-дорадчих органів. У підрозділі проаналізуємо особливості правового регулювання щодо молодіжних консультативно-дорадчих органів, діяльності консультативно-дорадчих органів у сфері освіти і науки, консультативно-дорадчих органів при Президентові України, органах виконавчої влади.

Нормативно-правова база такої діяльності є досить широкою (рис. 1.1), однак варто проаналізувати різні сфери функціонування консультативно-дорадчих органів. Ще із 1999 року згідно зі ст. 39 профільного закону головам місцевих державних адміністрацій було надано право створювати консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, служби та комісії, члени яких мають виконувати свої функції на громадських [72]. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 11 грудня 1999 р. «Про затвердження Типового регламенту місцевої державної адміністрації» теж передбачається створення колегії для узгодженого розгляду питань, що належать до компетенції місцевої держадміністрації, обговорення найважливіших напрямів її діяльності [63, С. 123]. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» містить положення, згідно з яким депутати зобов'язані вивчати громадську думку, потреби територіальної громади та інформувати про них раду та її органи, а також брати безпосередню участь у вирішенні проблем виборців. Тобто депутати зобов'язані вивчати громадську думку, проводити прийоми виборців, розгляду їх звернень та пропозицій [63, С. 121]. Доручення виборців повинні враховуватися при розробці планів і програм економічного та соціального розвитку відповідної

території, місцевих економічних програм, складанні бюджету, при підготовці рішень з інших питань [59, С. 217].

Консультативно-дорадча діяльністю є важливою для удосконалення процесу прийняття рішень і забезпечує врахування думок, позицій різних сторін в налагодженню діалогу. У країнах Європейського Союзу важливі рішення в жодному разі не приймаються, якщо не здійснювалися попередні консультації з громадськістю, мешканцями громади. Це становить елемент культури врядування, т. зв. управлінської поведінки, тому, зважаючи на те, що Україна проголосила курс на європейську інтеграцію, публічні службовці повинні декларувати готовність такої роботи з урахування тенденцій і традицій країн ЄС, щоб мотивувати і спонукати публічні органи всіх рівнів в Україні до впровадження механізмів залучення груп інтересів до діалогу.

Незважаючи на різноманітність форм консультативно-дорадчої діяльності як інструменту налагодження громадського діалогу, її основними засадами повинні бути:

1. відповідність проблемі, що пропонується до розв'язання;
2. компетентна організація;
3. представлення усіх ключових груп інтересів;
4. зв'язок результату консультативно-дорадчої діяльності і прийняття рішення;
5. оцінка загальної ефективності консультування;
6. чіткість мети та завдань.

За цих умов консультативно-дорадча діяльність буде ставати не просто формалізованими процедурами, а еволюціонує у дієвий інструмент вирішення актуальних соціальних проблем, сприятиме налагодженню громадського діалогу, результатом чого стане комфортне середовище для проживання в громаді, послаблення наявного напруження в суспільстві, підвищення рівня довіри громадян до інститутів державної влади.

Розглянемо види консультаційно-дорадчих органів, які можуть створюватися в Україні. Вони можуть функціонувати у таких формах:

1. комісія - для забезпечення узгодження дій центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань, пов'язаних з реалізацією повноважень Кабінету Міністрів України;
2. комітет - для розгляду питань щодо присудження державних премій;
- організаційний комітет (координаційний центр) - для забезпечення узгодження дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань підготовки і проведення заходів загальнодержавного значення;
3. рада – для вивчення проблемних питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у відповідній сфері;
4. робоча група – для участі у підготовці проектів нормативно-правових актів, інших документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України;
5. урядова комісія – для розслідування причин аварії (катастрофи), вжиття заходів до подолання наслідків стихійного лиха, надання допомоги потерпілим громадянам та їх сім'ям;
6. міжвідомча робоча група – для забезпечення узгоджених дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, вивчення ситуації в окремій сфері, підготовки пропозицій та рекомендацій Кабінету Міністрів України для забезпечення моніторингу під час вирішення фінансово-економічних та інших питань» [86].

Якщо буде встановлено про недоцільність функціонування конкретного консультативно-дорадчого органу, передбачається процедура звернення відповідного органу державної влади до Кабінету Міністрів України з таким обґрунтуванням, на що останній, після розгляду документа, приймає рішення про його ліквідацію.

Відповідно до типового положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 599, «...допоміжний орган у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими

відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України та цим Положенням» [86].

Основними завданнями допоміжного органу є:

1. сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з питань, що належать до його компетенції;
2. підготовка пропозицій щодо формування і реалізації державної політики у відповідній сфері;
3. визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у відповідній сфері;
4. підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади; удосконалення нормативно-правової бази з відповідних питань;
5. виконання інших завдань, передбачених актом Кабінету Міністрів України.

Допоміжний орган має право:

- отримувати в установленому порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;
- залучати до участі у своїй роботі представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою);

1. утворювати у разі потреби для виконання покладених на нього завдань постійні або тимчасові робочі групи;
2. організувати проведення конференцій, семінарів, нарад та інших заходів;
3. мати інші права, що визначені актом Кабінету Міністрів України [86].

Важливими є консультаційно-дорадчі молодіжного спрямування. Вкажемо, що молодіжна політика є пріоритетним напрямком діяльності

держави, тому нормативною базою для їхнього функціонування є підзаконні акти. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2018 року № 1198 «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи», а саме затверджено «Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган регіонального рівня» та «Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган місцевого рівня», а також вищезазначеною постановою рекомендовано обласним, Київській і Севастопольській міським державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування до 1 березня 2019 р. вирішити питання щодо утворення молодіжних консультативно-дорадчих органів та затвердити положення про зазначені органи з урахуванням типових положень, затверджених цією постановою.

Найбільш поширеною та системною формою взаємодії органів державної влади та організацій громадянського суспільства на сьогодні є громадські ради, які визначаються як колегіальні виборні консультативно-дорадчі органи, утворені для:

1. забезпечення участі громадян в управлінні державними справами;
2. здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади;
3. налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю;
4. урахування громадської думки під час формування та реалізації гуманітарної політики.

Так, важливим напрямком державної політики є молодіжна, вектори якої окреслені в Законі України «Про основні засади державної політики в Україні» [78, С.99]. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 рр.» закріплює гарантії молодіжної політики на місцевому та всеукраїнському рівні, створює умови для самовираження та професійної орієнтації молоді, діяльності молодіжних організацій [65]. Відповідно до ст. 8 вказаного закону, передбачено

функціонування молодіжних рад, яка є: «... молодіжним консультативно-дорадчим органом, який може утворюватися при Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування задля того, щоб залучати молодь до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях [66].

Рис. 1.2 – Нормативно-правова база функціонування консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління

Чинною сьогодні є Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» від 18.12.2018 р. № 1198 [66]. У цьому підзаконному акті визначається, що «...не пізніше ніж за 60 календарних днів до визначеної дати проведення установчих зборів місцевою держадміністрацією, обласною радою утворюється ініціативна група з підготовки за участю представників інститутів громадянського суспільства для того, щоб формувати склад молодіжної ради [65]. При цьому у її складі можуть бути як члени попередньої ради, так і інші представники громадянського суспільства, які представлені в молодіжній раді, представники

місцевої держадміністрації, обласної ради, при якій утворюється ця рада [64, С. 55].

Основні завдання молодіжних рад полягають у: сприянні реалізації права молоді на участь щодо формування та реалізації молодіжної політики; внесенні до органу, при якому її утворено, пропозицій стосовно організації консультацій з молоддю; наданні пропозицій, висновків, рекомендацій щодо питань формування та реалізації молодіжної політики, обов'язкові до розгляду органом, при якому її утворено; розробці разом із молодіжними та дитячими громадськими об'єднаннями, іншими суб'єктами молодіжної роботи пропозицій, що стосуються пріоритетів молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях; здійсненні моніторингу й оцінки ефективності реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях та ін. [66].

У сфері освіти і науки консультативно-дорадчі органи відіграють важливу роль. Консультативні, дорадчі, координаційні органи, які створюються у межах чинного законодавства для належного забезпечення виконання функцій державного управління, формування та реалізації державної політики у певній галузі, зокрема в освіті і науці. Нормативною базою стають положення освітнього законодавства (Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту»).

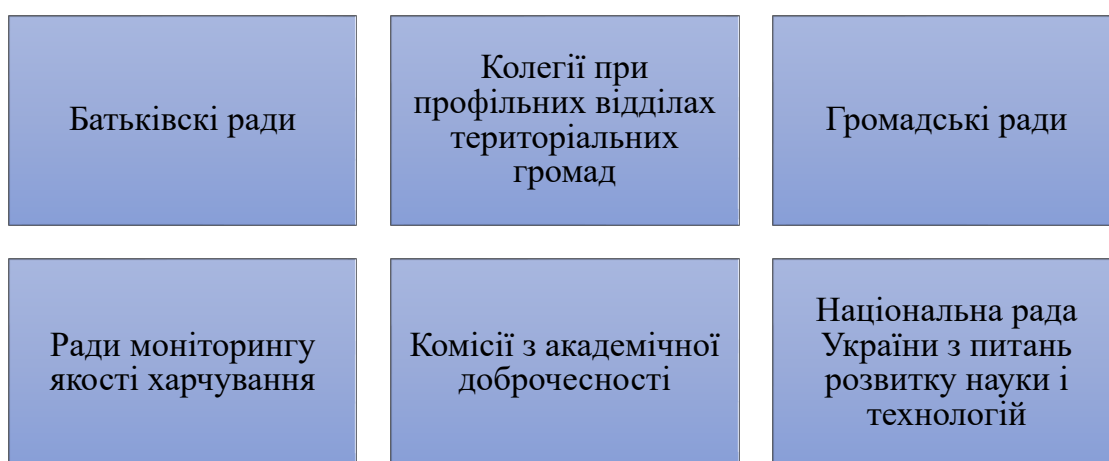

Рис. 1.3 – Консультативно-дорадчі органи в сфері освіти і науки

Особливі інституції мають включати представників основних груп стейкхолдерів і, таким чином, забезпечувати їх консолідацію, ефективну комунікацію та взаємодію у виробленні та здійсненні національної політики у цій сфері. Ці інституції мають різні назви – Національна рада, Громадська рада, Національний комітет, Національна рада України з питань розвитку науки і технологій і т.д., але суть і цінність – у їх посередницькій функції між органами влади та академічною громадськістю, репрезентація голосу усіх категорій стейкхолдерів, що є важливим у формуванні державно-громадської моделі управління та відповідає принципам *good governance*. Поширеними є традиція функціонування Рад моніторингу якості харчування, комісій з академічної доброчесності, колегії при профільних відділах територіальних громад, батьківські ради [17-18].

Традиційно для територіальних громад є наявність колегій при профільних відділах (до прикладу, відділу освіти, молоді та спорту відповідно ради (далі – колегія). Так, ці колегії є консультативно-дорадчим органом і утворюється для розгляду питань, що належать до компетенції відділу освіти, молоді та спорту, та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів його діяльності. У своїй роботі колегія керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України. Колегія відділу утворюється та затверджується або ліквідується, як правило, розпорядженням голови відповідної ради, діє на громадських засадах.

При таких відділах, як і при закладах повно загальної середньої освіти можуть функціонувати батьківські ради. Відповідно до Закону України «Про освіту» в закладі освіти функціонує батьківська рада. Органом батьківського самоврядування у закладі загальної середньої освіти є загальні збори (конференція) батьків цього навчального закладу. У період між загальними зборами (конференціями) діє батьківська рада, яка створюється за рішенням загальних зборів (конференцій). До складу батьківської ради обираються представники батьківських комітетів класів.

Отже, в освітній і науковій сфері на законодавчому рівні закріплені норми про особливі інституції, які мають включати представників основних груп стейкхолдерів, їхню консолідацію, ефективну комунікацію та взаємодію у виробленні та здійсненні національної політики у цій сфері.

Ці інституції мають різні назви – Національна рада, Громадська рада, Національний комітет і т.д., але суть і цінність – у їх посередницькій функції між органами влади та академічною громадськістю, репрезентація голосу усіх категорій стейкхолдерів, що є важливим у формуванні державно-громадської моделі управління та відповідає принципам *good governance*. Поширеними є традиція функціонування Рад моніторингу якості харчування, комісій з академічної доброчесності, колегії при профільних відділах територіальних громад, батьківські ради [22, С. 86].

При Главі держави та органах виконавчої влади функціонують різні консультативно-дорадчі органи. Так, Національна рада реформ є спеціальним консультативно-дорадчим органом при Президентові України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ та їх реалізації.

Метою діяльності Національної ради реформ є забезпечення впровадження єдиної, узгодженої державної політики реформ в Україні, налагодження ефективного механізму взаємодії державних органів та інститутів громадянського суспільства в процесі здійснення реформ із залученням до співпраці з цих питань міжнародної спільноти, впровадження системного підходу до стратегічного планування, узгодження позицій та моніторингу реалізації реформ щодо забезпечення сталого розвитку України як передумови зростання добробуту її населення, досягнення європейських стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина [99].

До складу Національної ради реформ входять: Голова Верховної Ради України (за згодою), Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України та інші члени Кабінету Міністрів України, які очолюють міністерства, - за погодженням із Прем'єр-міністром

України, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, Керівник Офісу Президента України, голова Виконавчого комітету реформ та його заступник, а також за згодою: Голова Національного банку України, голови комітетів Верховної Ради України, чотири представники від громадських об'єднань.

Офіс реформ КМУ – консультативно-дорадчий орган, що допомагає Уряду України у розробці та втіленні пріоритетних реформ. Офіс реформ забезпечує координаційну та адміністративну підтримку роботи Секретаріату Багатосторонньої координаційної платформи донорів для України з боку Уряду України. Використовуючи галузеву експертизу фахівців та міжнародний досвід, Офіс реформ надає підтримку Кабінету Міністрів, супроводжуючи пріоритетні реформи від аналізу проблеми і розробки механізму впровадження змін до моніторингу ефективності та комунікації змін. Команда Офісу реформ також бере участь в організації щорічної Конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference) [60].

Офіс реформ є частиною Проєкту «Українська Архітектура Реформ» (Ukraine Reform Architecture Project (URA)), що підтримується ЄБРР та Багатостороннім Донорським Фондом Стабілізації та Сталого Розвитку України (Австрія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Швеція, Швейцарія, Великобританія, Сполучені Штати Америки та Європейський Союз, найбільший донор).

Головою Офісу реформ є Прем'єр-міністр України. Керівництво здійснює виконавчий директор Офісу реформ. Основні завдання, які покладаються на цей орган: розробка та координація реформ, зокрема:

- Аналіз ситуації, розробка рішення та стратегії впровадження змін.
- Здійснення експертну підтримку Уряду, використовуючи галузеву експертизу та успішний міжнародний досвід.
- Виявлення потреб, забезпечуємо діалог, координацію та моніторинг ефективності в процесі імплементації реформ.

Комунікація змін, зокрема:

- Інформуємо стейкхолдерів про зміни.

- Пояснюємо незрозуміле, говоримо просто про складне.
- Допомагаємо уряду розробляти комунікаційні стратегії і проводити комунікаційні кампанії та інші заходи [83].

Відповідно до «Положення про колегію Міністерства освіти і науки України» від 15.05.2013 №522, «...колегія є консультативно-дорадчим органом і утворюється для підготовки рекомендацій щодо виконання Міністерством освіти і науки України своїх завдань, погодженого вирішення питань, що належать до його компетенції, та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів його діяльності [68].

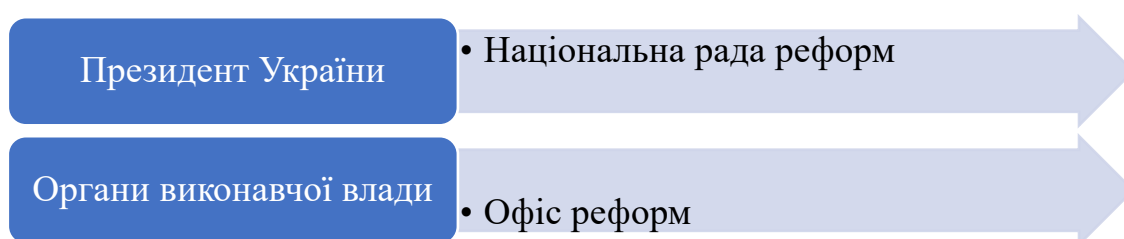

Рис. 1.3. Консультативно-дорадчі органи в діяльності органів державної влади

Положення закріплює норми про те, що організаційною формою роботи Колегії є засідання. Планові засідання Колегії проводяться один раз на місяць, позапланові – у разі потреби. Голова Колегії може визначити іншу періодичність проведення засідань колегії. У разі потреби можуть проводитися розширені, виїзні та підсумкові засідання Колегії, а також спільні засідання з колегіями інших центральних органів виконавчої влади. Робота Колегії проводиться відповідно до затвердженого її головою плану засідань на півріччя, в якому зазначаються питання, що необхідно розглянути, строк подання матеріалів, особи та ін.

Отже, в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування важливу роль відіграють консультативно-дорадчі органи, які мають різну форму, однак їхні вектори роботи окреслюються законами України, підзаконними актами, локальними документами (Статутами, положеннями, рішеннями тощо).

1.3. Практика діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління в країнах романо-германської правової системи.

Важливий поштовх для участі молоді в консультативно-дорадчих органах у системі публічного управління в країнах романо-германської правової системи мала Конвенція про права дитини, яку було прийнято резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН у 1992 р. Постійна конференція місцевих та регіональних влад, Рада Європи, Конгрес місцевих та регіональних влад визнали необхідність місцевих та регіональних влад дотримуватися культури, в якій молоді люди можуть робити цінні та значущі шляхи. Завдання постійної конференції були направлені до Європейської хартії щодо участі молоді у муніципальному та регіональному житті, яка стала результатом дискусій між молоддю, місцевими та регіональними обраними представниками.

Хартію переглянули у 2003 році на прохання молодих учасників конференції «Молодь як рушійна сила міст та регіонів», організованої у Кракові (Польща) в березні 2002 року з нагоди відзначення 10-ї річниці Хартії [12]. У преамбулі переглянутої Європейської хартії щодо участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні зазначено те, що активна участь молодих людей щодо ухвалення рішень, а також щодо діяльності на місцевому і регіональному рівнях є дуже важливою, оскільки є прагнення побудувати більш демократичне, солідарне і процвітаюче суспільство.

Участь у демократичному житті будь-якої спільноти не проявляється лише в голосуванні або висуненні кандидатів на виборах, хоча й це вельми важливо. Участь та активна громадянська позиція передбачає те, що є права, засоби, простір і можливості, а де необхідно – підтримка, щоб приймати участь і впливати на рішення, а також брати участь в акціях і заходах для того, щоб сприяти побудові кращого суспільства [12]. Україною, як членом Ради Європи була ратифікована визначена Хартія. Оскільки освітня сфера підлягає постійній демократизації, відкритості й прозорості, розглянемо практику функціонування консультативно-дорадчих органів у сфері освіти й науки у країнах романо-германської правової системи.

У підрозділі на основі національної нормативно-правової бази Польщі, Чехії, Угорщини та Німеччини ми проаналізуємо модель формування та функціонування національних дорадчих органів у системі управління наукою у цих країнах як суб'єктів вироблення національної наукової політики.

Варто окреслити теоретичні засади дослідження та уточнити термін «консультативно-дорадчий орган» таким формулюванням «національний консультативно-дорадчий орган» – це постійно або тимчасово діючий орган, утворений на найвищому рівні при центральних органах виконавчої влади не тільки для забезпечення участі громадян у формуванні державної політики у певній сфері та врахування певної цільової групи стейкхолдерів у публічному управлінні, а й для експертної підтримки проектування та впровадження рішень, а також делегування певних, окреслених законом, повноважень у певній сфері (наприклад, у сфері вищої освіти і науки), і часто у своїй назві використовує формулювання «Національна рада...» [81, С. 302].

Консультативно-дорадчих органів може бути кілька, кожен з яких матиме окреслені повноваження та поле діяльності. Саме через механізми громадських рад, консультативно-дорадчих органів здійснюється управління у сфері вищої освіти і науки у розвинених.

У Республіці Польща основну нормативно-правову базу у сфері вищої освіти і наукової діяльності становлять такі закони: Закон про вищу освіту (2005), Закон про засади законодавчого реформування системи науки (2010) та пов'язані з ним відповідні закони: Закон про фінансування науки, Закон про Національний центр досліджень і розвитку, Закон про Національний центр науки, Закон про дослідницькі інститути, Закон про Польську академію наук тощо. Система консультативно-дорадчих органів Польщі, що функціонують на національному рівні, є розгалуженою та функціонально орієнтованою. Можна говорити про певний поділ цих органів на політичні (Національна рада науки та вищої освіти Польщі, Комітет з наукової політики) та функціональні (Комітет оцінювання наукових інституцій та ін.), які мають сферу своєї компетенції на

центральному рівні і яким держава (міністерство) делегувала виконання певної функції.

Національна рада науки та вищої освіти (Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, далі – Рада) є найвищим громадським, незалежним, виборним представницьким органом науки і вищої освіти, взаємодіє з міністром, відповідальним за вищу освіту, науку, та іншими органами державної влади у виробленні державної політики у галузі вищої освіти, науки та інноваційної політики [3]. Рада співпрацює з іншими ключовими інституціями у системі вищої освіти і науки: з Центральною комісією у справах наукових ступенів і звань (з питання розвитку наукових кадрів), Польською акредитаційною комісією (у справах, що стосуються вищої освіти), з конференціями ректорів у справах розвитку вищої освіти, науки і культури.

Склад Ради налічує 32 особи, механізм формування – за представницьким квотним принципом: 14 – науково-педагогічні працівники, вибрані Конференцією ректорів академічних шкіл Польщі (12) та Конференцією ректорів професійних навчальних закладів (2).

Чисельність представників встановлено відповідно до кількості студентів у закладах цих типів; 5 – представники Польської академії наук, вибрані Президією; 4 – представники науково-дослідницьких інституцій, вибрані Головною радою дослідницьких інституцій; 4 – представники студентства, вибрані Парламентом студентів Польщі; 2 – докторанти, вибрані Національним представництвом докторантів; 3 – представники роботодавців, вибрані організацією працедавців. На членство у Раді є певні обмеження: вік (не старше 70 років), членство в інших інституціях (не можна поєднувати членство у Раді з членством у Польській акредитаційній комісії, Центральній комісії наукових ступенів і звань, раді дослідницьких інституцій та Комітеті оцінювання наукових інституцій), керівні посади у вищих навчальних закладах та наукових установах (не можна бути засновником недержавного ЗВО, працювати на посаді ректора, проректора або керівника структурного підрозділу закладу (факультету), канцлера ВНЗ, директора наукового інституту ПАН, директора дослідницької

інституції, президента або віце-президента ПАН, директора Національного центру досліджень і розвитку або Національного центру науки). Каденція Ради триває 4 роки і розпочинається з нового календарного року. Органами Ради є президент, президія та комісії.

До складу президії (6-9 осіб) входять: президент, 2 його заступники та члени президії кількістю від 3 до 6 осіб. Президента обирає Рада з числа своїх членів на першому пленарному засіданні нової каденції більшістю голосів. Діють 4 комісії: комісія з навчальних питань, комісія з економіко-правових питань, наукова комісія, комісія з академічних питань. Окремо у Раді функціонують дисциплінарна комісія та речник академічних прав (т.зв. академічний омбудсмен). Слід зауважити, що попри незалежність від міністерства у плані формування Ради, ухвалення рішень, її фінансування (адміністративне обслуговування) забезпечується з державного бюджету, за що відповідає Міністр науки та вищої освіти.

Комітет наукової політики – консультативно-дорадчий орган міністра науки та вищої освіти, утворений на підставі положень Закону про засади фінансування науки (2010), який формує та надає пропозиції до документів, що стосуються розвитку науки, а також наукової та інноваційної політики, інвестиційних та фінансових пріоритетів. Закон визначає-таки перелік завдань Комітету: допомога Міністру в розробці документів, що стосуються стратегії розвитку науки і науково-інноваційної політики; допомога міністру при складанні державного бюджету і фінансового плану; надання пропозицій про плани Національного центру науки та Національного центру наукових досліджень і розвитку; оцінювання по суті доповідей про діяльність Національного центру науки і Національного центру наукових досліджень та розвитку; формує думку щодо нормативних актів, які стосуються розвитку науки та інновацій; надає допомогу Міністру при підготовці інвестиційних пріоритетів, вітчизняних та іноземних, з точки зору розвитку науки в рамках середньострокового плану і наявних ресурсів; аналіз витрат на утримання та ефективне використання великої науково-дослідної інфраструктури; розробляє

пропозиції, що зв'язують польську дослідну інфраструктуру з науково-дослідною інфраструктурою в Європі [3].

Склад Комітету (12 осіб, науковці високого рівня) обирає та затверджує Міністр, принципом формування є репрезентація різних сфер науки (економіка, право, суспільні науки, політологія, біологія і т.д.), різних типів наукових установ, різних сфер суспільно-економічного життя. У цього комітету немає сталого керівника, щопівроку відбувається ротація, коли Комітет сам обирає голову та заступника [3]. Комітет оцінювання наукових інституцій, який функціонує як окремий дорадчий орган Міністерства науки та вищої освіти Польщі з 2010 на підставі Закону про засади фінансування науки і головним завданням має проведення комплексної оцінки наукової або науково-дослідної діяльності наукових інституцій (підрозділів) відповідно до міжнародних стандартів [3]. Механізм формування та взаємодії з міністром є таким, що наукове та суспільно-економічне середовище подає кандидатури до Міністерства, серед яких міністр призначає членів Комітету на 4 роки, з оновленням половини складу наприкінці каденції. Станом на грудень 2015 р. до складу Комітету входить 30 членів.

Таким чином, функцію оцінювання якості проведення наукових досліджень виведено за межі бюрократичного апарату та передано до наукової громадськості, що є важливим елементом демократизації та дерегуляції у системі публічного управління у вищій освіті і науці.

Якщо у Польщі консультативно-дорадчі органи діють при профільному Міністерстві науки та вищої освіти, і багато операційних питань діяльності самого Міністерства винесено на державно-громадський рівень (власне рівень таких об'єднань), то у Чехії маємо іншу модель функціонування подібних громадських інституцій. Рада з питань досліджень, розвитку та інновацій Чехії є консультативно-дорадчим органом уряду у сфері досліджень, експериментального розвитку та інновацій, який було засновано у 2002 р. відповідно до Закону про дослідження та розвиток (2002). Повноваження чеської Ради:

1. формування національної політики у сфері науки, досліджень, розвитку та інновацій у співпраці з Міністерством освіти, молоді та спорту і відповідно до міжнародних договорів; розроблені документи подає на затвердження Уряду;
2. моніторинг імплементації національної політики у сфері досліджень, розробок та інновацій, зокрема щодо відповідності дослідно-конструкторських та інноваційних програм, представлених грантодавцями з національною політикою у сфері дослідження, розробки та інноваційної діяльності;
3. розробка принципів оцінювання діяльності науково-дослідних організацій і результатів завершених програм; ці принципи затверджуються Урядом;
4. подання кандидатур для членів ради і для голови Агенції з питань технологій Чеської Республіки та Чеського наукового фонду, а також для членів їх науково-дослідних і академічних рад;
5. підготовка пропозицій щодо промислових досліджень Чехії, пріоритетів експериментальних досліджень і впровадження інновацій;
6. підготовка та представлення Уряду щорічного аналізу й оцінки розвитку досліджень та інноваційної діяльності в Чехії та порівняння їх з іншими країнами;
7. проведення переговорів з питань досліджень експериментальних розробок та інновацій з консультативними органами ЄС, а також відповідними органами інших країн;
8. формування проекту бюджету на дослідження, дослідно-конструкторські розробки та інновації; інші завдання та обов'язки, встановлені Законом [6]. Про виконання своєї діяльності Рада звітує перед Урядом принаймні один раз на рік і представляє доповідь і рекомендації про стан науки, досліджень та інновацій.

Головою Ради є член Уряду, якого призначає та звільняє Уряд за поданням Прем'єр-міністра. Кандидатури членів Ради затверджує Уряд за поданням від голови Ради, це, як правило, провідні експерти з питань фундаментальних

досліджень, промислових досліджень, експериментальних розробок та інновацій. Членом Ради не може бути член комітету Чеського фонду досліджень та Агенції з питань технологій або члени експертних та дорадчих органів грантодавців. Президія – голова та 3 заступники обираються з числа членів Ради таємним голосуванням. Загалом Рада налічує 17 членів, термін їх повноважень – 4 роки, максимально обіймати свою посаду вони можуть 2 терміни. Рада може утворювати власні експертні та дорадчі органи (наприклад, Комітет з біоетики). Фінансування діяльності ради покладено на Уряд. Рада має Секретаріат, відповідальний за адміністрування баз з науки та досліджень: Центральний реєстр дослідницьких проектів, фінансованих за державні кошти CEP, Реєстр результатів дослідницьких проектів, виконаних за державне фінансування RIV, Центральний реєстр планів досліджень інституцій, які фінансуються за державні кошти CEZ і Центральний реєстр тендерів для виділення цільових коштів з державного бюджету для підтримки науки і досліджень VES.

В Угорщині сфера вищої освіти і науки підпорядкована Міністерству людських ресурсів, найвищим не стільки консультативно-дорадчим, скільки органом координації та ухвалення рішень в уряді в галузі науки, технології та інновацій, є Національна Рада досліджень, інновацій та наукової політики, яку очолює віце-прем'єр-міністр [5].

Національна рада має офіційний статус суб'єкта системи управління та вироблення наукової політики (policy maker), її діяльність зосереджена на виконанні чотирьох основних завдань:

1. Рада ухвалює рішення з науково-дослідної та інноваційної політики, що мають стратегічне значення і пов'язані з великими проектами щодо фінансування досліджень та інновацій, стратегії функціонування Фонду наукових досліджень і технологічних інновацій Угорщини, стратегії оцінки інструментів політики у сфері досліджень, інновацій; про використання інструментів Національного фонду досліджень;

2. Рада дає висновок щодо доповіді про використання коштів Фонду наукових досліджень і технологічних інновацій, проектів національних

документів з питань досліджень, науки та інновацій, стратегії функціонування організацій, які фінансують дослідження;

3. вносить пропозиції до уряду щодо законодавства і регулювання питань науки, досліджень та інновацій;

4. бере участь у координації урядових завдань (у розробці бюджету і контролю за здійсненням). Склад і формування Національної ради: Раду очолює член уряду, відповідальний за координацію політики в галузі науки (один з віцепрем'єрів, відповідальний за державне управління та правові питання), і співголоває президент Угорської академії наук.

До складу Ради входять 3 міністри, сфера компетенцій яких є дуже важливою для сфери наукової діяльності. Слід зауважити, що в Угорщині позиція Академії наук у сфері наукової діяльності та системі управління, формування наукової політики є дуже сильною, тому науковці із системи вищої освіти меншою мірою тут представлені.

У реформуванні національного законодавства у науковій сфері, зокрема підготовці нового закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» застосування кращих європейських практик відіграло важливу роль. Так, у підготовці концепції нового національного органу – Національної ради науки і технологій України, за твердженням одних з ідеологів такого формату – експертів Реанімаційного пакета реформ, було використано німецьку модель – модель Німецької наукової ради. Але якщо проаналізувати та порівняти створювану в Україні Національну раду та Національну наукову раду Німеччини, то можна побачити багато суттєвих відмінностей, які фактично нівелюють застосування кращого європейського досвіду в Україні, бо основні її організаційно-правові механізми спотворені та зарегульовані.

Німецька наукова рада (або у дослівному перекладі Німецька рада науки та гуманітаристики, нім. Wissenschaftsrat) є важливим інструментом «кооперативного федералізму для розвитку науки у Німеччині» [4], є консультативним органом федерального уряду й урядів федеральних земель, який розробляє і надає рекомендації щодо структури і розвитку вищої освіти та

наукових досліджень, зокрема рекомендації щодо розвитку, змісту і структури вищих навчальних закладів, науки та науково-дослідного сектора, а також щодо створення нових університетів. Наукова рада за своєю суттю, організаційними принципами, метою і функціональними обов'язками є інструментом публічного управління і державно-громадського партнерства, є посередником і між сферою вищої освіти і науки та політичними структурами, а також між окремими федеральними землями та федеральним урядом, тут сконцентровано або всередині самих інституцій відповідно до їх автономії, або в урядах федеральних земель, які здійснюють основне фінансування на територіях.

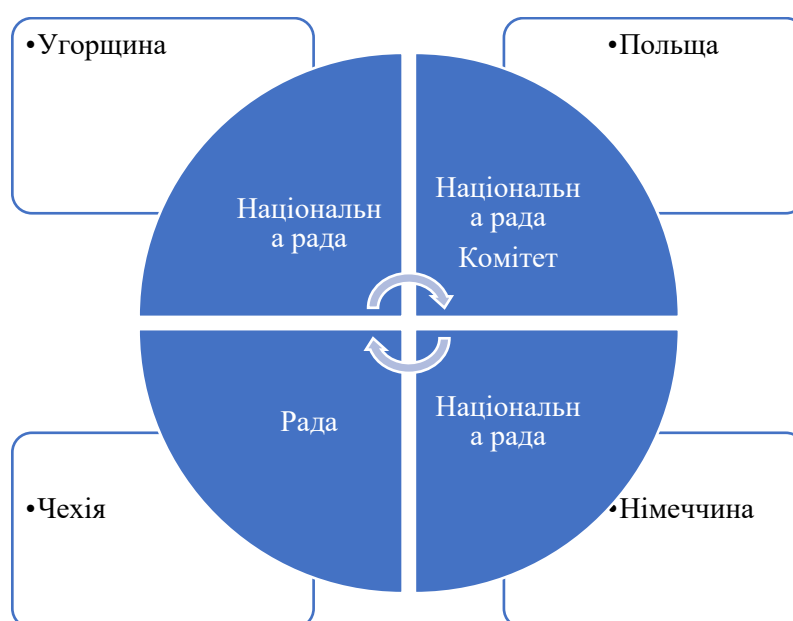

Рис. 1.4. Система консультативно-дорадчих органів освітньо-наукових сфер країн романо-германської правової системи

Німецька наукова рада сформована за квотним і чітким представницьким принципом і складається з: наукового комітету, 32 особи: 24 особи від ключових гравців + 8 видатних учених, яких призначає Президент; адміністративний - 22 члени: представники усіх 16 земель (міністри урядів, відповідальні за науку та вищу освіту) і 6 осіб від Федерального уряду (Федеральні міністерства, структури). Голову обирає сама Рада з числа своїх членів терміном на 1 рік. Рада

має близько 30 штатних працівників, які працюють на постійній основі (адміністративне обслуговування) [4].

Таким чином, як бачимо, у структуру Німецької наукової ради закладено домінування саме науковців, а не урядовців. Наукова рада ухвалює заяви, рекомендації та готує звіти щодо двох основних сфер наукової політики, а саме: стосовно наукових установи (університети, університети прикладних наук і науково-дослідні установ неуніверситетського типу), зокрема, їх структура і діяльність, розвиток і фінансування; і загальних питань, що стосуються системи вищої освіти і наукових досліджень, окремих аспектів досліджень та викладання, а також стратегічне планування та управління у специфічних сферах і дисциплінах.

Проаналізувавши досвід організації консультативно-дорадчих органів національного рівня з питань науки у Польщі, Чехії, Угорщині та Німеччині, можна дійти висновку, що діяльність громадських органів найвищого рівня є ключовим і дієвим елементом публічного управління у сфері науки, демократичним механізмом взаємодії органів державної влади та науковою громадою, що відповідає принципам ефективного (належного) врядування.

Держава (міністерство, уряд) має створити такі умови формування ради, щоб забезпечити належне представництво ключових стейкхолдерів у сфері науки та досліджень на рівні вироблення національної політики у цій сфері. Такий колегіальний орган стає повноправним партнером держави та суб'єктом управлінсько-політичних відносин. З огляду на досвід досліджених нами країн можна наголосити на ризиках, які закладені у концепції Національної ради з питань науки і технологій України за Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: свідома відмова від квотного принципу і відсутність інституційного представництва. Інституційний потенціал основних академічних стейкхолдерів не розвиватиметься, оскільки ключову позицію знову займатимуть суб'єктивовані чинники – вибір за прізвищами за фактично одним критерієм – позицією за індексом цитувань. Високий рівень цитувань є одним з

критеріїв якісної оцінки позиції особи у науці, але не може застосовуватися як абсолютний.

Збереження адміністративного контролю за ухвалюваними рішеннями може суттєво знизити ефективність діяльності Ради як консультативно-дорадчого органу. Документи, продуковані Нацрадою як консультативно-дорадчим органом, не є обов'язковими до виконання за своєю природою, але статус голови як Прем'єр-міністра може становити небезпеку ухвалення урядових рішень через інструменти Нацради, що перетворить Нацраду в орган з незрозумілою компетенцією, але з іншого боку, у разі ухвалення позитивних для системи науки рішень, це може бути і перевагою; завантаженість уряду, Прем'єр-міністра і Міністра є загрозою перетворення Нацради на ще один неефективний бюрократичний майданчик або «розширене засідання уряду», і Рада може не відіграти ту значну роль і місію, задля якої її створюють; відсутність фінансових зобов'язань держави фінансувати адміністрування Нацради створює додаткові ризики для патологічних розв'язань та перетворення цього органу на додаткове бюрократичне обтяження, яке не впливатиме на національну політику.

Таким чином, саме у потенціалі функціонування громадських консультативних органів слід вбачати механізми громадського управління у системі публічного управління галуззю. Представницькі посередницькі органи є важливим елементом у формуванні загально-національної політики у сфері науки, і держава повинна створити й забезпечити гідні умови виконання важливих покладених на неї функцій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ РАД ВПО В УКРАЇНІ

2.1. Локальне регулювання діяльності Рад ВПО в Україні: нормативно-правова база, повноваження та завдання

Правовою основою діяльності Рад ВПО в Україні є «Примірне положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб», яке затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. №812, чинне в редакції зі змінами від 01.12.2023 р. [66].

Цей документ визначає статус Рад при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній державній (військовій) адміністрації. Вказується, що Рада ВПО є консультативно-дорадчим органом при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній державній (військовій) адміністрації. Вона створюється на підставі розпорядження голови адміністрації чи начальника військової адміністрації «...для участі у реалізації регіональної політики у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, сприяння діяльності територіальних громад у розвитку ефективних механізмів їх адаптації та інтеграції» [66].

Рада ВПО в своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, актами Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядженнями голови місцевої державної адміністрації (начальника військової адміністрації), Положенням про неї та іншими актами законодавства.

Діяльність Ради ґрунтується на принципах верховенства права, законності, гласності, прозорості, колегіальності, гендерної рівності та інклюзивності.

Положення закріплює основні завдання Ради:

1. сприяння в реалізації громадянських і політичних прав внутрішньо переміщених осіб, залучення їх до процесу розроблення нормативних актів та контролю за їх виконанням;

2. сприяння забезпеченню і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з питань соціального захисту, забезпечення житлом та зайнятості, психосоціальної, медичної та правової допомоги та з інших питань;
3. сприяння діяльності територіальних громад у розвитку ефективних механізмів адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб;
4. організаційна, методична та консультативна підтримка суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи;
5. сприяння залученню внутрішньо переміщених осіб до вирішення питань місцевого значення, зокрема шляхом їх залучення до участі в робочих групах, комісіях, інших консультативно-дорадчих органах з метою розроблення місцевих програм у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, соціального захисту, зайнятості населення, забезпечення житлових та майнових прав;
6. сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвесторів, громадських та міжнародних об'єднань, благодійних організацій для розвитку інфраструктури та можливостей територіальних громад;
7. подання пропозицій та рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства для вирішення питань адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб в територіальних громадах;
8. подання пропозицій щодо прийняття нових та внесення змін до діючих нормативно-правових актів у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;
9. вивчення стану виконання законів та інших нормативно-правових актів у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб та подання пропозицій з метою забезпечення їх реалізації;
10. налагодження співпраці з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, представниками громадських об'єднань, благодійних, міжнародних і наукових організацій, засобів масової

інформації, інших інститутів громадянського суспільства, фізичними та юридичними особами з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

11. проведення моніторингу стану виконання місцевими органами виконавчої влади повноважень у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

12. сприяння в застосуванні принципів гендерної рівності у процесі реалізації політик на регіональному та місцевому рівні для розвитку соціальної згуртованості, зменшення напруги та ризиків виникнення конфліктів між територіальною громадою та внутрішньо переміщеними особами.

Рада відповідно до покладених на неї завдань:

1. розглядає питання щодо захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

2. розробляє та пропонує до розгляду відповідним органам проекти місцевих програм підтримки суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи;

3. не рідше ніж один раз на рік готує та подає Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації (військовій адміністрації) план своєї діяльності, пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, які оприлюднюються на офіційному веб-сайті Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевої державної адміністрації (військової адміністрації) та/або в інший прийнятний спосіб;

4. проводить аналіз ефективності реалізації місцевої політики у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

5. сприяє правовій поінформованості внутрішньо переміщених осіб та проведенню інформаційних кампаній, спрямованих на роз'яснення ключових питань, пов'язаних з підтримкою внутрішньо переміщених осіб з боку держави та територіальних громад;

6. готує та подає відповідним органам для розгляду пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

7. інформує громадськість про свою діяльність, ухвалені пропозиції, рекомендації та стан їх виконання;

8. співпрацює з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, міжнародними та національними об'єднаннями, представництвами в Україні міжнародних гуманітарних організацій, благодійними організаціями, організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів, волонтерами, фізичними та юридичними особами тощо;

9. сприяє залученню коштів на підтримку та розвиток територіальних громад;

10. надає організаційну, методичну та консультативну підтримку у розробленні місцевих та регіональних програм у бюджетній сфері та щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб;

11. підтримує та організовує заходи, спрямовані на виконання завдань Ради (семінари, конференції, засідання тощо).

12. Рада має право:

13. отримувати в установленому порядку від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності інформацію та документи, необхідні для виконання покладених на Раду завдань;

14. залучати представників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Ради;

15. подавати відповідним органам пропозиції та рекомендації у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

16. розглядати звернення внутрішньо переміщених осіб та пропозиції громадських об'єднань і благодійних організацій з питань, що належать до її компетенції;

17. співпрацювати з іншими радами з питань внутрішньо переміщених осіб;

18. ініціювати проведення та брати участь у конференціях, семінарах, нарадах з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

19. утворювати для виконання покладених на Раду завдань робочі групи, комісії.

Склад Ради утворюється у кількості не більше 30 осіб. Чисельність представників органу, при якому утворено Раду, становить не більше однієї третини осіб. Чисельність внутрішньо переміщених осіб становить не менше ніж 50 відсотків кількісного складу членів Ради.

До складу Ради, утвореної при місцевій державній адміністрації (військовій адміністрації), входять за посадою працівники структурних підрозділів з питань соціального захисту населення, служби у справах дітей, охорони здоров'я, освіти і науки, житлово-комунального господарства, економічного розвитку.

До складу Ради, утвореної при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, входять за посадою працівники міністерств та республіканських комітетів Автономної Республіки Крим з питань соціального захисту населення, служби у справах дітей, охорони здоров'я, освіти і науки, житлово-комунального господарства, економічного розвитку.

До складу Ради входять внутрішньо переміщені особи, яким виповнилось 18 років, місцем фактичного проживання яких згідно з довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є адміністративно-територіальна одиниця, яка є адресою останнього задекларованого/зареєстрованого місця проживання внутрішньо переміщеної особи, на юрисдикцію якої поширюються повноваження органу, при якому утворено Раду, в тому числі що є

представниками суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи.

До складу Ради входять по одному представнику від громадських об'єднань та благодійних організацій, діяльність яких спрямована на забезпечення та захист прав внутрішньо переміщених осіб і реалізацію проектів у межах адміністративно-територіальної одиниці, на юрисдикцію якої поширюються повноваження органу, при якому утворено Раду.

Персональний склад Ради затверджується розпорядженням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядженням голови місцевої державної адміністрації (начальника військової адміністрації) з числа осіб, які відповідають вимогам до членів Ради та виявили бажання брати участь у діяльності Ради.

Відбір членів Ради здійснюється на підставі поданих до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міської, районної державної (військової) адміністрації внутрішньо переміщеними особами та представниками громадських об'єднань, благодійними організаціями документів в електронній та/або паперовій формі, а саме:

1. заяви у довільній формі, в якій зазначається про готовність працювати, а також інформація про входження до складу інших консультативно-дорадчих органів, відсутність конфлікту інтересів;

2. документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або відображення в електронній формі інформації, що міститься у документах, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, сформованих засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, зокрема з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія) або Є-документ;

3. документа про освіту (за наявності);

4. мотиваційного листа кандидата, в якому викладаються обґрунтування для обрання його до складу Ради;

5. резюме із зазначенням контактного номера телефону та адреси електронної пошти кандидата (за наявності);

6. довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи або електронної довідки, яка підтверджує факт внутрішнього переміщення і взяття на облік такої особи, сформованої засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, зокрема з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія) (за наявності технічної можливості), або листа громадського об'єднання чи благодійної організації щодо включення до складу Ради свого представника з інформацією про діяльність організації щодо забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб і реалізації проектів у межах адміністративно-територіальної одиниці, на юрисдикцію якої поширюються повноваження органу, при якому утворено Раду [66].

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації (військові адміністрації) оприлюднюють на своєму офіційному веб-сайті та/або в інший прийнятний спосіб не пізніше ніж за 15 календарних днів до затвердження персонального складу Ради повідомлення про формування складу Ради.

Документи щодо включення осіб до складу Ради подаються до органу, при якому утворено Раду, за адресою та у строк, визначені в оголошенні про формування складу Ради.

Основними критеріями відбору кандидатів у члени Ради, які оцінює орган, при якому утворено Раду, є бажання працювати на громадських засадах, активна участь у громадській діяльності, наявність особистих досягнень або реалізованих проектів у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб, наявність конкретних пропозицій щодо особистого вкладу в реалізацію завдань Ради.

Зміни до складу Ради вносяться розпорядженням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядженням голови місцевої державної адміністрації (начальника військової адміністрації) за поданням голови Ради.

Дострокове припинення повноважень члена Ради є підставою для внесення змін до складу Ради.

Діяльність Ради може бути припинена достроково на підставі розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядження

голови місцевої державної адміністрації (начальника військової адміністрації) в разі:

1. якщо засідання Ради не проводяться протягом двох кварталів поспіль;
2. якщо за підсумками відповідного року діяльності Ради встановлено факт невиконання нею без поважних причин більше 60 відсотків заходів, передбачених річним планом її роботи;
3. ухвалення відповідного рішення на її засіданні;
4. реорганізації органу, при якому утворено Раду.

Склад Ради затверджується строком на два роки. Особа може бути призначена членом Ради не більше ніж на два строки повноважень поспіль.

Раду очолює голова, який обирається її членами з числа внутрішньо переміщених осіб, які входять до складу Ради. Голова Ради має заступника.

Повноваження голови Ради припиняються за рішенням Ради у разі подання ним відповідної заяви, припинення його членства у Раді або висловлення йому недовіри Радою.

У разі припинення повноважень голови Ради до обрання нового голови його обов'язки виконує заступник голови Ради, якщо інше не передбачено її рішенням.

Голова Ради:

1. організовує діяльність Ради;
2. ініціює проведення засідань Ради, керує їх підготовкою;
3. головує на засіданнях Ради;
4. підписує протоколи засідань;
5. представляє Раду у відносинах з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, установами, підприємствами, організаціями незалежно від форми власності, засобами масової інформації тощо;
6. здійснює інші повноваження, визначені Радою.

Заступник голови Ради:

1. контролює виконання плану роботи Ради в межах повноважень;
2. вносить пропозиції щодо утворення робочих груп та комісій;
3. організовує вивчення та дослідження громадської думки;
4. у разі відсутності голови головує на засіданні Ради;
5. виконує інші повноваження, визначені Радою.

Секретар Ради обирається з числа членів Ради на її засіданні. Секретар відповідає за організаційне забезпечення та інформаційну підтримку діяльності Ради, зокрема:

1. інформує членів Ради про дату, місце і час засідань;
2. забезпечує ведення та збереження документації;
3. веде та підписує протоколи засідань;
4. готує та розсилає за належністю документи;
5. виконує інші повноваження щодо представництва та організації діяльності Ради.

Члени Ради виконують свої обов'язки на громадських засадах.

1. Члени Ради мають право:
2. ознайомлюватися з матеріалами і документами до засідання;
3. ініціювати розгляд питань на чергових та позачергових засіданнях;
4. брати участь у голосуванні;
5. вносити зміни до проектів пропозицій та рекомендацій;
6. брати участь у роботі робочих груп, комісій;
7. достроково припинити свої повноваження, звернувшись з відповідною заявою до голови Ради.

Члени Ради мають право доступу в установленому порядку до приміщень, в яких розміщений орган, при якому утворено Раду, а також право участі в засіданнях даного органу із розгляду питань, що належать до компетенції Ради.

Повноваження члена Ради припиняються достроково у порядку, визначеному цим Положенням:

1. у разі його відсутності на засіданнях без поважних причин двічі поспіль;

2. за письмовою заявою про рішення вийти з її складу;
3. у разі надходження від громадського об'єднання чи благодійної організації за підписом керівника (якщо інше не передбачено його установчими документами) повідомлення про відкликання свого представника та припинення його членства в Раді;
4. у разі державної реєстрації припинення громадського об'єднання чи благодійної організації, представника яких було обрано/призначено до складу Ради;
5. у разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо члена Ради, а також у разі визнання його в судовому порядку недієздатним або обмежено дієздатним;
6. смерті члена Ради.

Рада провадить свою діяльність відповідно до затверджених нею планів роботи. Основною формою роботи Ради є засідання. Головуючим на засіданні є голова Ради, а в разі його відсутності - заступник. Пропозиції щодо розгляду питань на засіданні вносять голова Ради, заступник голови Ради, секретар та члени Ради. Секретар Ради забезпечує підготовку матеріалів для розгляду на засіданні. Засідання Ради вважається правоможним, якщо на ньому присутні більш як половина її членів.

Голова Ради може прийняти рішення про проведення засідання у режимі реального часу з використанням відповідних технічних засобів, зокрема через Інтернет, або про участь члена Ради у засіданні в такому режимі.

Засідання Ради проводяться у відкритому режимі. За запрошенням голови Ради у засіданнях можуть брати участь інші особи. Засідання можуть бути чергові (проводяться не рідше одного разу на квартал) та позачергові (скликаються головою Ради на вимогу не менше однієї третини від загальної кількості членів Ради). Повідомлення про скликання засідання Ради, зокрема позачергового, доводяться до відома кожного її члена не пізніше ніж за п'ять робочих днів до початку засідання, а також оприлюднюються на відповідному офіційному веб-сайті органу, при якому утворена Рада.

На своїх засіданнях Рада розглядає запропоновані членами Ради, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, представниками благодійних, міжнародних і наукових організацій, громадських об'єднань, фізичними та юридичними особами тощо пропозиції та рекомендації з питань, що належать до її компетенції.

За результатами розгляду пропозиції та рекомендації можуть бути схвалені Радою. Пропозиції та рекомендації вважаються схваленими, якщо за них проголосувала більше ніж половина членів Ради, присутніх на її засіданні.

У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого на засіданні. Пропозиції та рекомендації, схвалені Радою, фіксуються у протоколі, який підписується головуючим на засіданні та секретарем і протягом трьох робочих днів надсилається членам Ради та Раді міністрів Автономної Республіки Крим, голові місцевої державної адміністрації (начальнику військової адміністрації) для розгляду у десятиденний строк.

Член Ради, який не підтримує пропозиції (рекомендації), може викласти у письмовій формі свою окрему думку, що додається до протоколу засідання.

Орган, при якому утворюється Рада, здійснює організаційне, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності Ради. Рада в обов'язковому порядку інформує орган, при якому вона утворена, та громадськість про свою роботу шляхом розміщення на офіційному веб-сайті та оприлюднення в інший прийнятний спосіб регламенту, плану роботи, порядку денного та інформації про дату, час і місце проведення засідання, протоколів засідань щодо схвалених пропозицій та рекомендацій, інформації про їх виконання, щорічних звітів про діяльність тощо, а також інформації про керівний склад, склад робочих груп, комісій із зазначенням контактних даних Ради (телефону, адреси для листування, електронної пошти тощо) для комунікації з питань, що належать до її компетенції. Пропозиції та рекомендації Ради можуть бути реалізовані шляхом подання схвалених пропозицій та рекомендацій до

органу, при якому утворена Рада, міністерства та інших центральних органів виконавчої влади.

Отже, з 2023 року в Україні передбачена діяльність таких консультативно-дорадчих органів як Ради ВПО, правовий статус яких визначається примірним положенням. На підставі цього документа створюються відповідні регуляторні акти в громадах. Головною їх метою є сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб та надання всебічної підтримки, уникнення конфліктних ситуацій, врегулювання спорів і розбіжностей, які можуть виникати на місцевому рівні.

2.2. Діяльність Рад ВПО у територіальних громадах: створення, склад, пріоритети діяльності та кращі практики.

«Єднання заради дії» – це програма, яка має на меті об'єднання ВПО, членів приймаючих громад, уряду та ЗМІ задля вирішення конфліктів на місцевому рівні, сприяння інтеграції ВПО, надання всебічної підтримки для розробки місцевих та національних планів інтеграції ВПО та стабілізації ситуації в Україні.

Програма впроваджується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX в Україні) разом з Благодійною організацією «Благодійний фонд «Стабілізаційний Суппорт Сервісез» та за підтримки Державного департаменту США. Програма реалізується в 25 громадах 15 областей України.

Основною аудиторією програми є діти з-поміж ВПО віком 6-18 років, переселенці віком 30+ років, члени приймаючих громад, представники уряду та ЗМІ. Одним із основних інструментів програми є семінари та тренінги з реалізації соціальних проєктів, адвокації прав та інтересів ВПО, а також обміну досвідом між активістами з різних областей.

Діяльність програми за допомогою залученості представників Рад ВПО спрямовувалася за такими основними напрямками:

1. Психологічна підтримка для ВПО 30+ та ВПО 60+ та створення груп самопідтримки із застосуванням підходу «рівний – рівному», які допоможуть

легше пережити травматичний досвід, навчитись розуміти й регулювати емоційний стан та краще розуміти оточуючих людей.

2. Упровадження методології IREX «Єдина громада» та «Вивчай та розрізняй» для ВПО та членів приймаючих громад для формування ключових навичок комунікації та діалогу, необхідних для підвищення соціальної згуртованості, медіаграмотності та протидії дезінформації.

3. Грантова підтримка на проведення заходів для дітей та підлітків ВПО задля сприяння їхній інтеграції в приймаючі громади, надання психологічної підтримки та об'єднання молодих ВПО та членів приймаючих громад для покращення соціальної згуртованості.

4. Проведення «Академії адвокації» та вебінарів «Почути кожного» для представників громадських та некомерційних організацій, ініціативних груп, груп ВПО та приймаючих громад, активістів/ок з метою розвинути та зміцнити навички адвокації для просування прав та інтересів ВПО на місцевому та національному рівнях, поглибити знання про інструменти адвокації та адвокаційні кампанії.

5. Надання малих грантів для підтримки адвокаційних проєктів, націлених на вирішення потреб та проблем ВПО, просування їхніх прав та інтересів, сприяння інтеграційним процесам на місцевому, регіональному чи національному рівнях, а також побудову взаєморозуміння між ВПО та не ВПО.

6. Застосування інструменту аналізу медіаконтенту (МКАТ) за методологією IREX для систематичної оцінки поточного висвітлення внутрішнього переміщення в ЗМІ, а також виявлення мови ворожнечі та стереотипів щодо ВПО.

7. Проведення тренінгів для журналістів, інфлюенсерів та представників ЗМІ з огляду на роль ЗМІ у впливі на мобілізацію громадської думки.

8. Надання грантової підтримки для локальних медіа та журналістів щодо висвітлення проблематики внутрішнього переміщення в Україні.

9. Надання грантової підтримки місцевим хабам для ВПО або НГО для реалізації проєктів, спрямованих на сприяння інтеграції ВПО та кращій співпраці з місцевою владою.

10. Проведення спільних воркшопів ідей для виявлення потреб громади та спільного пошуку вирішення проблем для ВПО як з місцевим дорослим населенням віком від 30+, так і з підлітками, молодшими за 18.

11. Надання малих грантів для підтримки спільних проєктів, націлених на покращення соціальної згуртованості на місцевому рівні.

12. Створення та підтримка рад ВПО для сприяння діалогу з місцевою владою як на локальному, так і на національному рівнях, та визначення ключових пріоритетів, які будуть розглянуті на конгресі рад ВПО.

13. Створення інтерактивних ресурсів для ВПО, зокрема розробка інформаційних роздатків, встановлення інформаційних стендів та проведення онлайн-сесій з обміну досвідом.

14. Аналіз місцевих політик та програм, що стосуються ВПО.

15. Підвищення спроможності місцевих та національних органів влади щодо запровадження політики на задоволення потреб ВПО.

16. Проведення зустрічей з представниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень, які стосуються внутрішнього переміщення, на період до 2024 року [77].

Таблиця 2.1

Географія проєкту «Єднання заради дії»

<i>№</i>	<i>Назва області</i>	<i>Назва громади</i>
1.	Вінницька область	Вінницька ТГ
2.	Волинська область	Луцька ТГ

3.	Дніпропетровська область	Дніпровська, Кам'янська, Криворізька ТГ
4.	Житомирська область	Житомирська ТГ
5.	Закарпатська область	Мукачівська, Ужгородська ТГ
6.	Івано-Франківська область	Івано-Франківська, Коломийська ТГ
7.	Кіровоградська область	Кропивницька ТГ
8.	Київська область	Білоцерківська, Київська ТГ, Обухівський район
9.	Львівська область	Червоноградська, Львівська ТГ
10.	Полтавська область	Кременчуцька, Полтавська ТГ
11.	Рівненська область	Рівненська ТГ
12.	Тернопільська область	Тернопільська ТГ
13.	Хмельницька область	Кам'янець-Подільська, Хмельницька ТГ
14.	Черкаська область	Черкаська, Уманська ТГ
15.	Чернівецька область	Чернівецька ТГ

Із 7 листопада 2023 року в Полтавській міській територіальній громаді створена й діє Рада ВПО, яка складається з 26 чоловік, з них 13 - переселенці Полтавської громади. Офіційно в Полтавській громаді нині зареєстровано понад 55 тисяч внутрішньо переміщених осіб. На першому засіданні обрали голову Ради з питань ВПО. «Згідно зі статутом Рада збиратиметься мінімум один раз на квартал, але це мінімум. У разі необхідності і запиту від переселенців це можна робити частіше», - розповів Валерій Пархоменко. Це один із прикладів практики діяльності Рад ВПО в нашому регіоні [66].

Досить активною є діяльність Вінницької Ради ВПО. Так, Наказом начальника Вінницької обласної військової адміністрації №1158 від 29.08.2023 було утворено Раду з питань внутрішньо переміщених осіб при Вінницькій обласній військовій адміністрації та затверджено положення про неї. Рада з питань ВПО є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, який створено для участі у реалізації регіональної політики у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, сприяння діяльності

територіальних громад у розвитку ефективних механізмів їх адаптації та інтеграції.

Таблиця 2.2.

Правовий статус Рад ВПО (на прикладі Вінницької Ради ВПО)

1.	Склад Ради ВПО	9 ВПО; представники громадських організацій; 6 представників служб та департаментів Вінницької ОВА
2.	Завдання Ради	<ol style="list-style-type: none"> 1. сприяння в реалізації громадянських і політичних прав внутрішньо переміщених осіб, залучення їх до процесу розроблення нормативних актів та контролю за їх виконанням; 2. сприяння забезпеченню і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з питань соціального захисту, забезпечення житлом та зайнятості, психосоціальної, медичної, правової допомоги та з інших питань; 3. сприяння діяльності територіальних громад у розвитку ефективних механізмів адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб; 4. організаційна, методична та консультативна підтримка суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи; 5. сприяння залученню внутрішньо переміщених осіб до вирішення питань місцевого значення, зокрема шляхом їх залучення до участі в робочих групах, комісіях, інших консультативно-дорадчих органах з метою розроблення місцевих програм у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, соціального захисту, зайнятості населення, забезпечення житлових і майнових прав; 6. сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвесторів, громадських та міжнародних об'єднань для розвитку інфраструктури та можливостей територіальних громад; 7. подання пропозицій та рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства для вирішення питань адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб в територіальних громадах; 8. подання пропозицій щодо прийняття нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 9. вивчення стану виконання законів та інших нормативно-правових актів у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб і подання пропозицій з метою забезпечення їх реалізації; 10. налагодження співпраці з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, представниками громадських об'єднань, міжнародних і наукових організацій, засобів масової інформації, інших інститутів громадянського суспільства, фізичними та юридичними особами з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 11. проведення моніторингу стану виконання місцевими органами виконавчої влади повноважень у сфері забезпечення і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 12. сприяння в застосуванні принципів тендерної рівності у процесі реалізації політик на регіональному та місцевому рівні для розвитку соціальної згуртованості, зменшення напруги та ризиків виникнення конфліктів між територіальною громадою та внутрішньо переміщеними особами. 13. Рада відповідно до покладених на неї завдань: 14. розглядає питання щодо захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 15. розробляє та пропонує до розгляду відповідним органам проекти місцевих програм підтримки суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи; 16. не рідше ніж один раз на рік готує та подає обласній військовій адміністрації план своєї діяльності, пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, які

		<p>оприлюднюються на офіційному вебсайті обласної військової адміністрації та/або в інший прийнятний спосіб;</p> <ol style="list-style-type: none"> 17. проводить аналіз ефективності реалізації місцевої політики у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 18. сприяє правовій поінформованості внутрішньо переміщених осіб та проведенню інформаційних кампаній, спрямованих на роз'яснення ключових питань, пов'язаних з підтримкою внутрішньо переміщених осіб з боку держави та територіальних громад; 19. готує й подає відповідним органам для розгляду пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 20. інформує громадськість про свою діяльність, ухвалені пропозиції, рекомендації та стан їх виконання; 21. співпрацює з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, міжнародними і національними об'єднаннями, представництвами в Україні міжнародних гуманітарних організацій, благодійними організаціями, організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів, волонтерами, фізичними та юридичними особами тощо; 22. сприяє залученню коштів на підтримку та розвиток територіальних громад; 23. надає організаційну, методичну та консультативну підтримку у розробленні місцевих і регіональних програм у бюджетній сфері та щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб; 24. підтримує та організовує заходи, спрямовані на виконання завдань Ради (семінари, конференції, засідання тощо)
3.	Права Ради ВПО	<ol style="list-style-type: none"> 1. отримувати в установленому порядку від місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності інформацію та документи, необхідні для виконання покладених на Раду завдань; 2. залучати представників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Ради; 3. подавати відповідним органам пропозиції та рекомендації у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 4. розглядати звернення внутрішньо переміщених осіб та пропозиції громадських об'єднань з питань, що належать до її компетенції; 5. співпрацювати з іншими радами з питань внутрішньо переміщених осіб; 6. ініціювати проведення й брати участь у конференціях, семінарах, нарадах з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; 7. утворювати робочі групи, комісії для виконання покладених на Раду завдань.

Рада з питань ВПО утворена у складі 18 осіб, з яких:

1. 9 ВПО;
2. 3 представники громадських організацій;
3. 6 представників служб та департаментів Вінницької ОВА.

Завдання Ради:

1. сприяння в реалізації громадянських і політичних прав внутрішньо переміщених осіб, залучення їх до процесу розроблення нормативних актів та контролю за їх виконанням;

2. сприяння забезпеченню і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з питань соціального захисту, забезпечення житлом та зайнятості, психосоціальної, медичної, правової допомоги та з інших питань;

3. сприяння діяльності територіальних громад у розвитку ефективних механізмів адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб;

4. організаційна, методична та консультативна підтримка суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи;

5. сприяння залученню внутрішньо переміщених осіб до вирішення питань місцевого значення, зокрема шляхом їх залучення до участі в робочих групах, комісіях, інших консультативно-дорадчих органах з метою розроблення місцевих програм у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, соціального захисту, зайнятості населення, забезпечення житлових і майнових прав;

6. сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвесторів, громадських та міжнародних об'єднань для розвитку інфраструктури та можливостей територіальних громад;

7. подання пропозицій та рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства для вирішення питань адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб в територіальних громадах;

8. подання пропозицій щодо прийняття нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

9. вивчення стану виконання законів та інших нормативно-правових актів у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб і подання пропозицій з метою забезпечення їх реалізації;

10. налагодження співпраці з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, представниками громадських об'єднань, міжнародних і наукових організацій, засобів масової інформації,

інших інститутів громадянського суспільства, фізичними та юридичними особами з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

11. проведення моніторингу стану виконання місцевими органами виконавчої влади повноважень у сфері забезпечення і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

12. сприяння в застосуванні принципів тендерної рівності у процесі реалізації політик на регіональному та місцевому рівні для розвитку соціальної згуртованості, зменшення напруги та ризиків виникнення конфліктів між територіальною громадою та внутрішньо переміщеними особами.

13. Рада відповідно до покладених на неї завдань:

14. розглядає питання щодо захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

15. розробляє та пропонує до розгляду відповідним органам проекти місцевих програм підтримки суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи;

16. не рідше ніж один раз на рік готує та подає обласній військовій адміністрації план своєї діяльності, пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, які оприлюднюються на офіційному вебсайті обласної військової адміністрації та/або в інший прийнятний спосіб;

17. проводить аналіз ефективності реалізації місцевої політики у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

18. сприяє правовій поінформованості внутрішньо переміщених осіб та проведенню інформаційних кампаній, спрямованих на роз'яснення ключових питань, пов'язаних з підтримкою внутрішньо переміщених осіб з боку держави та територіальних громад;

19. готує й подає відповідним органам для розгляду пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення і захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

20. інформує громадськість про свою діяльність, ухвалені пропозиції, рекомендації та стан їх виконання;

21. співпрацює з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, міжнародними і національними об'єднаннями, представництвами в Україні міжнародних гуманітарних організацій, благодійними організаціями, організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів, волонтерами, фізичними та юридичними особами тощо;

22. сприяє залученню коштів на підтримку та розвиток територіальних громад;

23. надає організаційну, методичну та консультативну підтримку у розробленні місцевих і регіональних програм у бюджетній сфері та щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб;

24. підтримує та організовує заходи, спрямовані на виконання завдань Ради (семінари, конференції, засідання тощо) [67-68].

Рада має право:

1. отримувати в установленому порядку від місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності інформацію та документи, необхідні для виконання покладених на Раду завдань;

2. залучати представників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Ради;

3. подавати відповідним органам пропозиції та рекомендації у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;

4. розглядати звернення внутрішньо переміщених осіб та пропозиції громадських об'єднань з питань, що належать до її компетенції;

5. співпрацювати з іншими радами з питань внутрішньо переміщених осіб;
6. ініціювати проведення й брати участь у конференціях, семінарах, нарадах з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;
7. утворювати робочі групи, комісії для виконання покладених на Раду завдань.

Отже, діяльність Рад ВПО представлена не лише на рівні ОВА, а й на рівні конкретних територіальних громад. Така активність щодо їхнього створення зумовлена сучасним станом справ щодо захисту прав і свобод ВПО, їхніх законних інтересів, необхідності їхньої адаптації та включення в життя громади.

2.3. Основні напрямки діяльності консультативно-дорадчих органів, що опікуються інтеграцією та адаптацією внутрішньо переміщених осіб до умов приймаючих громад

Не лише описаний в попередньому підрозділі проєкт «Єднання заради дії», але й інші є присутніми для результативної роботи Рад ВПО в Україні. Так, можемо проаналізувати діяльність Рад ВПО на основі аналізу реалізації проєкту «Допомога інклюзії ВПО» по заявці «Підтримка ВПО у забезпеченні доступу до соціальних, юридичних послуг та послуг з охорони здоров'я», за фінансової підтримки BLACK SEA TRUST, що тривав протягом 7 місяців (з 09.01.2023 по 09.08.2023).

Проєктом охоплювалися підконтрольні території України – Вінницька, Львівська, Рівненська, Хмельницька області. Констатовано, що з 24 лютого 2022 року, від початку збройного вторгнення на територію України, у всіх українців розпочався новий відлік часу. Збройна агресія на Україну внесла зміни в усі сфери життя. Нові уявлення про масштаби порушення прав людей в умовах війни, спричинення шкоди їхньому здоров'ю та майну, позбавлення життя, волі, полон стали новими викликами серед ВПО та їх родин.

Основною метою проєкту є забезпечення підтримки та надання допомоги внутрішньо переміщеним особам у доступі до ресурсів, необхідних для їх

проживання і функціонування у громаді, безпечне розміщення та адаптація до нових умов проживання цих осіб.

Вирішальна роль та завдання в проєкті є діяльність з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, їх сім'ям та родичам через оцінку та вирішення кожної ситуації, що склалася, визначення пріоритетних проблем та доступні способи їх вирішення; підтримка внутрішньо переміщених осіб в спробах повернутися у свою громаду чи налагодити гідний рівень життя в новій громаді.

Основними принципами роботи стали дотримання прав людини, індивідуальний підхід, орієнтація послуг на потреби, налагодження партнерських стосунків, застосування командного підходу у роботі.

На початковому етапі проводилося вивчення потреб шляхом кабінетного та польового аналізу. На початку діяльності проєкту (січень-лютий) були надіслані 80 запитів на підставі Закону України «Про доступ до публічної інформації» до територіальних громад Вінницької, Львівської, Рівненської та Хмельницької областей для збирання інформації щодо кількісної та якісної характеристики ВПО, що проживають у громадах. Детальніше запити стосувались статистичної інформації, зокрема кількості внутрішньо переміщених осіб, які проживають в певній територіальній громаді станом на звернення; кількості внутрішньо переміщених осіб в розрізі статі, віку, забезпечених соціальним та тимчасовим житлом та кількості, що перебувають на обліку з подальшим отриманням житла; наявності та кількості колективних центрів або компактних місць для проживання ВПО в громаді та осіб, що там проживають; відомості про кількість пошкодженого майна внутрішньо переміщених осіб, що проживають в громаді; кількості працевлаштованих ВПО, з відомостями про іншу статусність, як то особи з інвалідністю, родини, що перебувають в СЖО, матері/батьки одинаки/чки, дітей-сиріт, дітей вилучених із сімей, дітей, що позбавлені батьківського піклування. Також з'ясувались статистичні дані щодо відомостей про укладення декларації із сімейним лікарем територіальної громади; а також з'ясували узагальнену інформацію про наявні

відомості щодо житлових, соціальних, медичних, освітніх та інших потреб ВПО, що проживають у відповідній територіальній громаді.

Під час польового дослідження, зроблено понад 20 виїзних візитів до місць колективного проживання та проведені зустрічі із внутрішньо переміщеними особами, де предметом вивчення були подробиці з життя внутрішньо переміщених осіб в громадах, перша адаптація та можливості для подальшої інтеграції.

За наслідком оцінки зібраної інформації формувались загальні потреби ВПО та оцінки роботи територіальних громад із потребами ВПО. Завдяки цьому за сім місяців проекту в державі відбулись суттєві зміни, удосконалення та скасування зайвих положень.

Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312-р схвалено “Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках”. Документом передбачено п'ять Стратегічних цілей:

1. Посилення спроможності держави у реагуванні на виклики внутрішнього переміщення та забезпечення умов для реалізації державної політики у сфері внутрішнього переміщення.

2. Створення умов для безпечного переміщення осіб з населених пунктів, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій, та задоволення їх гуманітарних потреб.

3. Сприяння адаптації внутрішньо переміщених осіб на новому місці проживання безпосередньо після внутрішнього переміщення.

4. Сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб шляхом створення умов для розвитку потенціалу, посилення спроможності приймаючих територіальних громад.

5. Підтримка безпечного повернення до покинутого місця проживання та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб [77].

На виконання дії згаданої Стратегії, розпочалось напрацювання зі створення рад ВПО на місцях. Задля врегулювання діяльності таких рад КМУ затвердив

Постановою КМУ від 04.08.2023 № 812 Типове Положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб.

Ради ВПО здійснюють активно діяльність та контроль за виплатами ВПО. Постанова КМУ від 20.03.2022 року № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» зазнавала постійних змін. Останні зміни від липня 2023 року регламентують з 1 листопада 2023 р. допомога призначається на шість місяців на сім'ю, яка вперше звернулася за призначенням допомоги, та виплачується щомісяця одному з членів сім'ї (уповноваженій особі). Виплати не продовжено особам, які перебувають за кордоном понад 30 календарних днів поспіль без обґрунтованих причин, що підтверджуються документально (обґрунтованими вважаються причини, коли людина була у службовому відрядженні чи на стажуванні, перебувала на лікуванні або реабілітації, доглядала за хворою дитиною, оздоровлювала дитину та ін.); особам, що повернулися до покинутого місця проживання; особам, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі або були засуджені за колабораціонізм. Отримують відмову у виплатах інші категорії, але що не було предметом оцінки цього проекту.

Ради ВПО контролюють питання щодо забезпечення осіб житлом. Так, постановою КМУ від 29.04.2022 року № 495 затверджено «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб», що встигли тричі зазнати зміни: від 07.09.2022, 02.05.2023, 02.06.2023. Постанова містить:

1. Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;
2. Порядок викупу, будівництва житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;
3. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на викуп, будівництво житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

4. Порядок надання житла, придбаного Держмолодьжитлом за кошти гуманітарної та іншої допомоги, для тимчасового проживання постраждалих осіб.

22 травня 2023 року набрав чинності Закон України “Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об’єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України” прийнятий від 23 лютого 2023 року.

Розмір компенсації за пошкоджене майно від держави буде визначати спеціальна комісія. Максимальний розмір грошового відшкодування за один житловий об’єкт — 200 000 гривень. Сума компенсації визначається спеціальною комісією на отримання житлового сертифіката для придбання нової домівки. Нормативним актом визначені об’єкти та критерії пошкодження, залучені банки тощо. Є-відновлення-електронний сервіс, через який українці, чиї будинки, квартири та інші житлові приміщення зазнали руйнувань внаслідок бойових дій, можуть оформити компенсацію за зруйноване житло. Ця програма дає можливість отримати гроші на відновлення зруйнованого житла.

Внутрішньо переміщені особи зазнають можуть зазнавати невдачі, стрес, відчувати неспроможність в силу уразливого стану з різних напрямків, оточення та обставин, що довкола відбуваються.

Це можуть бути такі негативні явища як втрата постійності та відчуття стабільності, впевненості в майбутньому, втрата житла та майна; відсутність або недостатність продуктів харчування та питної води; відсутність зайнятості та можливості працевлаштуватись як за своєю спеціальністю та фахом, так і складнощі знайти будь який дохід для прожиття; затримка або відмова у соціальних виплатах, пенсіях, непорозуміння із органами соціального захисту; перевірки органів влади та острах залишитись без виплат, низький рівень життя в цілому; труднощі з доступом до освітнього процесу як для дитини так і для

дорослого; дискримінація в громадах та суспільстві, несприйняття інакості та відсутність проявів гуманності тощо. Звісно описані негаразди породжують комплекси неповноцінності, що гальмують подальшу інтеграцію в суспільство, не виключно генеруючи нездатність вирішити проблеми із доступом до соціальних, юридичних та медичних послуг.

Психологічний стан завжди буде тригером до встановлення позитивного балансу, а невирішені проблеми соціального, медичного та/або юридичного характеру залишатимуться тригерами для поганого психологічного самопочуття.

З іншого боку органи місцевої влади та органи місцевого самоврядування мають пам'ятати, що запровадження місцевої політики має будуватись на інтересах членах територіальної громади. Задля розуміння інтересів місцевого суспільства, перш за все варто вивчати громадську думку, потреби, проводити аналіз на вирішення виявлених проблем. Збір інформації дозволяє фахово, вчасно реагувати на потреби громади, плануючи подальшу стратегію розвитку.

Приймаюча громада внутрішньо переміщених осіб, в особі відповідних рад має забезпечити: прийом та розміщення евакуйованих громадян, ВПО; взяття на облік внутрішньо переміщених осіб; відновлення документів, оформлення (переоформлення) пенсій та інших соціальних виплат та допомог; надання освітніх послуг; надання послуг з працевлаштування; надання медичних послуг; надання безоплатної первинної правової допомоги; надання необхідної гуманітарної допомоги, тощо.

Пункт 7 Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 “Про облік внутрішньо переміщених осіб” визначає, що під час видачі довідки посадова особа уповноваженого органу або уповноважена особа територіальної громади/ центру надання адміністративних послуг інформує внутрішньо переміщену особу, яка береться на облік, про:

Можливості розв'язання проблем, пов'язаних із соціальним захистом, зокрема з відновленням соціальних виплат; можливість та порядок отримання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття

витрат на проживання; місцеперебування місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування; обов'язок повідомити про зміну місця проживання уповноваженому органу за новим місцем проживання протягом 10 днів з дня прибуття до нового місця проживання; обов'язок повідомити уповноваженому органу або уповноваженій особі територіальної громади / центру надання адміністративних послуг за місцем отримання довідки про добровільне повернення до покинутого постійного місця проживання не пізніше як за три дні до від'їзду або протягом трьох днів уповноваженому органу після повернення до покинутого постійного місця проживання.

Інформація про внутрішньо переміщену особу, у тому числі отримана від уповноваженої особи територіальної громади/центру надання адміністративних послуг у вигляді сформованої електронної справи, включається до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб без копій/сканованих копій документів, передбачених пунктом 4 цього Порядку. При цьому посадова особа уповноваженого органу, уповноважена особа територіальної громади / центру надання адміністративних послуг несе персональну відповідальність за правильність внесення інформації про внутрішньо переміщену особу до електронної справи та Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб. Окрім прізвища, ім'я, віку обов'язково з'ясовуються та вносяться до заяви відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби; відомості про наявність інвалідності та потребу в технічних та інших засобах реабілітації; відомості про місце навчання/виховання дитини (найменування закладу); відомості про працевлаштування, освіту, спеціалізацію за професійною освітою, посаду, професію.

РОЗДІЛ 3. ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАД ВПО В УКРАЇНІ

3.1. Проблемні питання функціонування Рад ВПО в Україні в умовах правового режиму воєнного стану.

Не дивлячись на ряд нормативних актів та їх зобов'язань та/або рекомендацій, безліч питань ВПО залишаються невирішеними через різні фактори, які пов'язані із професійним виконанням обов'язків місцевих рад, органів місцевої влади та їх структурних підрозділів [65].

Під час дії проєкту були виявлені наступні виклики:

1. Відсутність систем обліку приїжджих в територіальну громаду з метою вивчення потреб. Звісно право на вільне пересування ніхто не скасовує, але територіальна громада має бути обізнаною, хоча б силу безпеки членів ТГ;
2. Відсутність ведення обліку потреб ВПО, відповідно відсутність необхідності у вирішенні наявних потреб;
3. Ухвалення місцевих рішень без врахування думок ВПО, громадських організацій, що опікуються правами ВПО та місцевого населення. Інколи це пов'язано із браком часу на проведення попередніх зборів з-поміж ВПО;
4. Недовіра членів територіальної громади до ВПО; спрацювання стереотипної думки стосовно ВПО; прояв дискримінації;
5. Острах членів територіальної громади щодо зміни внутрішньої політики через присутність ВПО, що змінить їх життєві устрої;
6. Острах представників ОВ та ОМС щодо відбудови неправильної внутрішньої політики, що надалі вплине на негативний результат виборчого процесу та перевиборів після закінчення воєнного стану;
7. Позиція байдужості з боку ВПО до суспільного життя, небажання брати активну участь в спільній розбудові громади;
8. Відсутність місцевих програм на підтримку ВПО, у тому числі з гуманітарної сфери;

9. Відсутність комунікацій та доступності до інформації, закритість та зашореність органів влади та місцевого самоврядування (чат-боти, оголошення, банери, ЗМІ, вебсайт громади, чат-бот питання-відповіді, платформи, оновлення місцевих рішень та розпоряджень, відсутність з використання соціальних мереж фейсбук, інстаграм, створення груп. Відсутність на офіційних вебсайтах територіальних громад окремих розділів чи вкладок з корисною інформацією, місцевими програмами для внутрішньо переміщених осіб.

10. Не дотримання норм ЗУ “Про звернення громадян” та “Доступ до публічної інформації”, зокрема не надання територіальними громадами відповіді на запит чи звернення, надання неповної інформації на інформаційні запити тощо;

11. Відсутність достатньої кількості соціального та/або тимчасового житла для ВПО.

12. Відсутність фондів житла територіальних громад та фондів або переліку з ВПО, що потребують житло;

13. Відсутність проведеної оцінки наявного житла, об’єктів у територіальних громадах, які потенційно можуть бути залучені з метою забезпечення житлових прав ВПО (через ремонтні роботи або шляхом переходу у власність громади за результатом визнання відумерлою, реконструкції тощо);

14. Невиконання територіальними громадами Постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»;

15. Інертність членів територіальної громади та місцевих депутатів щодо висування недовіри до голови. Статтею 79 «Про місцеве самоврядування» повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути достроково припинені, якщо порушується Конституція або закони України, права і свободи громадян, голова не забезпечує здійснення наданих йому повноважень. Відсутність безкарності породжує бездіяльність та невиконання своїх функціональних обов’язків;

16. Відсутність інформативної та правової обізнаності у ВПО щодо права на звернення до територіальної громади із заявою про отримання тимчасового або соціального житла;

17. Працевлаштування. ВПО, які шукають роботу, не йдуть у центри зайнятості. На це можуть впливати кілька чинників: недостатня комунікація з боку ОВ/ОМС щодо ефективності звернень до центрів зайнятості, пропозиції з мало оплачуваної роботи або не за фахом, відсутність пропозицій з можливості перекваліфікації;

18. Наявність ВПО, яких влаштовує прожиття за пенсії, виплати на проживання, отримання гуманітарної допомоги, безплатний одягу, медичного забезпечення з гарантованих програм НСЗУ, проживання в соціальних гуртожитках із відсутністю комунальних послуг та наявністю мінімального харчування. Безініціативність та отримання умов проживання, що ліпше за минуле життя;

19. Освіта. Відсутність дитячих просторів або їх недостатність. Відсутня можливість в ТГ збиратись дорослим для обміну досвідом, позакласним навчанням, проведенням власних заходів тощо;

20. Невміння дорослою категорією населення користуватись сучасними технологіями, що може спрощувати інформаційний доступ та долати інформаційний вакуум;

21. Медичне забезпечення. Відсутність інформації у ВПО щодо можливості отримання медичної допомоги (укладання медичних декларацій, участі у державних Програмі медичних гарантій, “Доступні ліки”, можливості безоплатного отримання первинної - третинної допомоги у закладах, що обслуговуються з НСЗУ);

22. Не створення умов адаптації, відсутність місцевих програм та не залученість ВПО до місцевих заходів, клубів, гуртках по інтересах, відсутність стратегії з інтеграції в ТГ;

23. Відсутність виконання Стратегії з безбар’єрності поглиблює проблему з комунікацією та інтеграцією; тощо.

Взаємодію з волонтерами чи волонтерськими організаціями засвідчили більшість опитаних представників ОМС. Досвід співпраці переважно полягав у наданні приміщень, матеріальну та ресурсну підтримку, інформаційну підтримку. Ініціатором взаємодії згадуються як волонтери, так і ОМС, або ж як спільний двосторонній процес [61].

Представниками ОМС згадується низка організацій та спільнот, які виступали своєрідними посередниками у взаємодії. Стосовно практик залучення органами місцевого самоврядування до співпраці внутрішньо переміщених осіб, то як свідчать відповіді представників ОМС це були дозвілєві або соціальнокультурні практики (екскурсії для ВПО по місту, залучення ВПО до обговорень щодо помешкань для тимчасового проживання, волонтерство ВПО в місцевих школах, курсах з вивчення української мови), підтримка ВПО в організації процесу пошуку роботи та залучення до допомоги в місцевих центрах з працевлаштування, надання приміщень для зборів ВПО чи проведення заходів, яких вони потребують. ОМС заплановано, чи вже організовано, залучення молоді до місцевої громади, опитування щодо потреб ВПО, опрацьовується питання можливостей та механізмів для забезпечення права голосування для ВПО, а також різноманітні підходи з надання психологічної підтримки. Загальна оцінка того, як змінилося життя громади від часу введення воєнного стану дещо відмінна, залежно від регіону опитаних, але в цілому засвідчує зростання згуртованості громад [55].

Представники ОМС міст заходу України (Львів, Тернопіль, Стрий, Чернівці, Жовква) більшою мірою наголошують на проблемах ВПО, з позитивних моментів відмічають згуртованість, співчутливість громади, після періоду тривоги та невизначеності (спаду активності); в одному з міст зауважено на появі конфліктності на тлі розміру внеску у вирішення проблем («суспільство розпорошилось, загальна тенденція - міряння діяльністю (хто більше..), дисбаланс між внеском ГО і ОМС у тому хто більший внесок») чи взаємин між місцевими та ВПО. ОМС міст центру України (Полтава, Вінниця, Дніпро, Хмельницький) передусім зауважують на зростанні числа жителів за рахунок

ВПО, згуртованості місцевих, зокрема в практиках допомоги релокованим. В містах «умовної» півночі України (Київ, Черкаси, Новоград-Волинський) представники ОМС засвідчують зростання дружності, згуртованості. Міста півдня України (Миколаїв, Одеса) в оцінках ОМС відчули зміни в організації роботи інфраструктури, настороженості та «завмерлості» життя через воєнну небезпеку.

3.2. Виклики та загрози діяльності Рад ВПО в умовах повоєнного відновлення та відбудови.

Необхідний рівень спроможності та потреби у підвищенні спроможності Рад ВПО брати участь у процесах формування візії та стратегії України на національному та місцевих рівнях передбачає посилення спроможності представників місцевого громадянського суспільства брати участь у процесах формування візії та стратегії України на національному, регіональному та місцевих рівнях.

Одним із підходів до розвитку такої спроможності може бути одночасний розвиток 4 складових:

1. індивідуального розвитку талановитих та дієвих представників місцевої спільноти;
2. підтримки процесів формування великої кількості малих груп, які культивують суб'єктність та нові сенси для цілей відбудови;
3. сприяння організаційному розвитку команд, які працюють заради втілення народжених сенсів в таких малих групах;
4. заохочення до розвитку об'єднаних спільними візіями та цінностями спільнот, готових долучитися до втілення цілей та завдань відбудови.

Це складний та довгий процес, який має відбуватися в кожній із громад, в яких реалізуються процеси відбудови. Одночасно такі процеси можуть забезпечити достатній рівень суб'єктності представників конкретної територіальної громади, щоб запуснути активні процеси мережування між

іншими громадами, а також сприяти зміцненню зв'язків із процесами відбудови на регіональному та національному рівнях [50, С. 150].

Слід врахувати, що фокус діяльності має бути не тільки на розбудові спільнот, а й на індивідуальному розвитку членів цих спільнот, як фундаменту для їх сталості та дієвості. Тобто на індивідуальному рівні важливо підтримувати розвиток не тільки лідерів, здатних об'єднувати людей в спільноти, але й індивідуальних талантів та схильностей, необхідних для членів таких спільнот, задіяних у відбудові: митців, культурних діячів, архітекторів, соціальних працівників, освітян, правозахисників, лікарів тощо. Таке доповнення, вмонтоване в довгострокові стратегії відновлення, дозволить зміцнювати соціальну згуртованість одночасно на індивідуальному та колективному рівні. Важливо, щоб більшість цих процесів відбувалися саме на рівні цільових громад, які будуть обрані як точки зростання, котрі в тому числі опікуються навколишніми, менш розвинутими громадами.

Навчання для розвитку спроможностей недостатньо, потрібні менторські, коучингові компоненти та програми стажування від більш досвідчених профільних або донорів, які мають проєктні компоненти роботи. Для тих Рад ВПО, які демонструють прогрес в розвитку організаційної спроможності та мають власні стратегії розвитку, узгоджені зі стратегіями відновлення громад, необхідно надавати можливості отримувати довгострокові інституційні та операційні фінансові ресурси. (Кожна програма фінансування донорами має містити компонент по розвитку потенціалу кожної громадської організації на будь-якому рівні) [61].

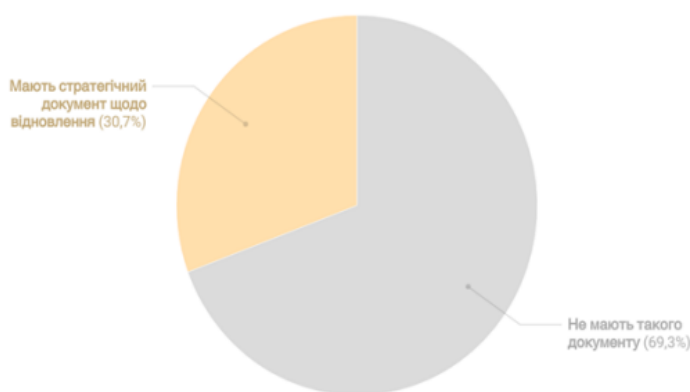
Важливо підтримувати проєкти, в яких громадянське суспільство та місцевий бізнес об'єднують свої зусилля заради вирішення суспільно-важливих проблем або сприяють соціально-економічному розвитку регіону чи громади.

Станом на червень 2023 року не існує єдиного загальнонаціонального плану відновлення України, розробленого владою, який мав би юридичну силу та використовувався іншими акторами відновлення як стратегічний документ.

План відновлення, який було розроблено до минулорічної конференції в Лугано, не став дорожньою картою для учасників відновлення, не отримав юридичного статусу та майже не використовується і не згадується учасниками процесу відновлення (представниками влади, донорами, ОМС, ОГС). Представники громадянського суспільства України критично оцінюють як процес підготовки цього плану, так і його результативність. Національна рада відновлення, яка мала стати основним координаційним майданчиком для учасників відбудови, цю функцію не виконує. Зміст Плану відновлення критично оцінювався як представниками українських ОГС (зокрема, екологічних), так і західними аналітичними центрами. Розрахований на короткострокову перспективу Fast Recovery план, презентований Офісом Президента України влітку 2022 року, також мало згадується у відкритих джерелах та відповідях учасників дослідження в 2023 році [61].

Зараз плани відновлення, які є громадах, мають різний ступінь розробленості. За результатами опитування керівників громад, яке було проведено КМІС в рамках проєкту ²⁶, на даний момент тільки 31% громад мають стратегічний документ щодо відновлення.

Лише третина українських громад має стратегічний документ з відновлення

Джерело: Опитування КМІС • Створено за допомогою Datawrapper

Ті громади, які такий документ мають, посередньо (на 6.3 з 10 балів) оцінюють ступінь його фіналізації.

Рис. 3.1. Узагальнені результати опитування КМІС (відповіді на питання щодо наявності у громадах стратегічних документів з відновлення). За даними:

https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf.

Ймовірно, що після кадрових ротацій у владі цей план також не можна вважати стратегією, яка використовується у процесі відбудови. Регіональні плани відновлення на даний момент частіше за все існують у вигляді планів відбудови громад. Опитування керівників громад, проведене в ході дослідження, продемонструвало, що тільки третина громад зараз мають певний документ-стратегію щодо відновлення.

Відновлення в Україні за допомогою Рад ВПО почалось з громад. На даний момент 41% керівників громад повідомили, що зараз реалізуються або заплановані на 2023-2024 роки проєкти та ініціативи з подолання руйнівного впливу війни в їхніх громадах. Не реалізуються і не заплановані проєкти з відновлення у 55% громад.

Тематичне спрямування діючих/запланованих ініціатив або проєктів з подолання руйнівних наслідків війни у громаді

n=59 громад, які мають такі проєкти, % від відповідей, сума може бути більше 100%
Джерело: Опитування КМІС · Створено за допомогою Datawrapper

Більшість проєктів планується реалізовувати на рівні громади (63%), рідше – на рівні декількох громад (21%), ширше територіальне охоплення проєктів зустрічається нечасто.

Рис. 3.2. Рейтингування напрямків проєктів відновлення за результатами опитування КМІС. За даними:

https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf

Отже, фокус діяльності у цьому руслі має бути не тільки на розбудові спільнот, а й на індивідуальному розвитку членів цих спільнот, як фундаменту для їх сталості та дієвості. Тобто на індивідуальному рівні важливо підтримувати розвиток не тільки лідерів, здатних об'єднувати людей в спільноти, але й індивідуальних талантів та схильностей, необхідних для членів таких спільнот, задіяних у відбудові: митців, культурних діячів, архітекторів, соціальних працівників, освітян, правозахисників, лікарів, що дозволить зміцнювати соціальну згуртованість одночасно на індивідуальному та колективному рівні.

3.3. Стратегічні пріоритети розвитку Рад ВПО у довгостроковій перспективі.

Задля налагодження комунікацій із ВПО, що є членами територіальної громади, для завершення адаптації та дієвої інтеграції в місцеві територіальні громади необхідно:

ОВ та ОМС:

1. Забезпечити виконання норм закону щодо вивчення потреб із внесенням у відповідну базу при первинній реєстрації та наданні статусу; організувати вивчення потреб проживаючих ВПО в громаді шляхом проведення фокус-груп (з розподілом на вік та статі); шляхом анонсування опитування через прості гугл групи або шляхом проведення анкетування із залученням соціологів тощо;

2. Вдосконалити вебсайт територіальної громади шляхом створення окремої сторінки з інформацією виключено щодо прав, інтересів, обов'язків ВПО; постійно оновлювати інформацію щодо дати та адресу роботи гуманітарних штабів, відвідування та проведення зустрічей міжнародних місій та організацій, змін в національному законодавстві тощо [61];

3. Оновлення інформації на вебсайті щодо курсів, підвищення кваліфікації, в тому числі безоплатної освіти, медичного забезпечення на виконання гарантій НСЗУ, можливостей отримання послуг соціальних, правових, послуг психолога, реабілітолога тощо;

4. Створення місцевих програм та місцевих Стратегій на захист прав та законних інтересів ВПО та інтеграцію в ТГ, Висвітлення на вебсайті місцевих програм, прийнятих в інтересах ВПО;

5. Забезпечити відкритість та прозорість діяльності місцевих ОВ та ОМС, забезпечити безбар'єрність до отримання інформації в різних форматах;

6. Створення та підтримку чат-ботів, груп у соціальних мережах інтернету тощо. Залучення до поширення інформації місцеві ЗМІ, радіотрансляції, телебачення;

7. Створення друкованої інформації для ВПО у вигляді переліку служб, що опікуються правами ВПО, контактних даних тощо;

8. Проведення просвітницьких заходів для представників ОВ та ОМС з вивчення ЗУ “Про звернення громадян”, “Про доступ до публічної інформації”, “Про захист персональних даних”, “Про органи місцевого самоврядування” тощо;

9. Створення Рад ВПО на виконання Стратегії та Постанови КМУ від 04.08.2023 № 812, залучення ВПО до прийняття рішень на місцевому рівні щодо їх прав та обов'язків;

10. Започаткувати програми з дозвілля громад: гуртки, клуби, зустрічі з видатними діячами громади, обмін досвідом, перформанс з найліпших практик, майстер-класи з різних напрямків. Дозвілля для родин, окремі для дітей, окремі для дорослих тощо;

11. Проведення вебінарів, семінарів, просвітницьких заходів як для представників ОВ/ОМС, так я для ВПО задля роз'яснення поняття соціального житла, тимчасового житла, механізми їх отримання на виконання Постанови КМУ № 495. Виконання вимог Постанови КМУ № 495;

12. Вивчення найліпших практик інших ТГ, дієвих ініціатив окремих представників ГО, суспільства, що опікуються правами ВПО, у тому числі перейняття досвіду раніше створених Рад ВПО тощо [66];

13. Проведення освітніх заходів для членів ТГ, представників ОВ та ОМС щодо гендерної рівності, запобігання дискримінації та проявів мови ворожнечі;

14. Започаткувати на постійній основі освіти для дорослих, як то курси з навчання користування програмними забезпеченнями, роботою в інтернеті, в тому числі дистанційне навчання тощо;

15. Актуалізувати профорієнтацію, запрошувати для обміну досвідом представників релокованого бізнесу, створити в ТГ умови та можливості для релокації бізнесу, стати інвестиційно привабливими, створити чи оновити соціальний паспорт громади тощо;

16. Вивчення фінансових можливостей та слідкувати за оголошенням грантів, державних програм із субвенцій, співфінансування, фандрайзинг; Розвиватись, провадити Стратегічні сесії;

17. Здійснити широке консультування ВПО працівниками системи безоплатної правової допомоги з питання медичного забезпечення, зокрема доступу до державних Програми медичних гарантій, “Доступні ліки” та доступу до безоплатного лікування і медичних закладів чи ФОП - медиками (як то приватний стоматолог, гінеколог), що працюють за угодою з НСЗУ.

Аналіз дій та планів української влади, міжнародних донорів, організацій громадянського суспільства дозволили створити категоризацію видів діяльності в процесі відновлення країни, до якої мають бути залучені Ради ВПО, адже більшості цих сфер відновлення активно залучені організації громадянського суспільства [66];

1. Оцінка масштабу пошкоджень та потреб.
2. Створення ГІС-систем/ГІС-реєстрів, необхідних для відновлення.
3. Створення цифрових продуктів/інформаційних систем.
4. Створення аналітичних центрів, координаційних/експертних майданчиків для супроводу відновлення.
5. Створення навчальних програм для учасників відбудови.
6. Створення механізмів координації донорів і влади.

7. Створення маніфестів або концепцій відновлення.
8. Створення аналітичних планів відновлення та проведення аналітичних досліджень.
9. Підтримка ОГС для участі у відновленні.
10. Надання фінансових ресурсів центральній та місцевій владі України (в різних формах).
11. Створення умов для пільгового кредитування (як країни в цілому, так і окремих груп бенефіціарів всередині країни).
12. Допомога в залученні інвестицій.
13. Підтримка підприємців.
14. Відбудова та ремонт житла, освітньої, медичної та соціальної інфраструктури.
15. Відбудова та ремонт енергетичної інфраструктури.
16. Відбудова та ремонт іншої інфраструктури.
17. Створення механізмів контролю за витратами коштів та боротьби з корупцією в ході відновлення.
18. Надання матеріально-технічних засобів та матеріалів (енергетичне обладнання, шкільні автобуси, пожежні машини, техніка для розмінування, інша спеціальна техніка, насіння, вакцини тощо).
19. Розмінування.
20. Допомога у розробці інженерно-проектної документації та технічний нагляд.
21. Стимулювання “зеленого” відновлення.
22. Гуманітарна допомога.
23. Експертна підтримка центральній владі та ОМС в ході відновлення.
24. Адвокація доступу та використання відкритих даних для відновлення.
25. Залучення мешканців громад до планування і участі у відновленні.
26. Адвокація України на міжнародному рівні.
27. Психологічна підтримка населення, адаптація ветеранів [61].

На основі аналізу дій та планів української влади, міжнародних донорів, організацій громадянського суспільства дозволили створити категоризацію видів діяльності в процесі відновлення країни, до якої мають бути залучені Ради ВПО, адже більшості цих сфер відновлення активно залучені організації громадянського суспільства.

ВИСНОВКИ

На основі вивчення теорії та практики діяльності Рад ВПО у магістерському дослідженні вироблено пропозиції щодо вдосконалення діяльності цих консультаційно-дорадчих органів у системі публічного управління. Удалося розкрити теоретичні аспекти діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління, проаналізувати нормативно-правові основи діяльності консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління, охарактеризувати досвід функціонування консультативно-дорадчих органів як спосіб залучення громадян до реалізації державної політики в країнах романо-германської правової системи.

Ми проаналізували локальне регулювання діяльності Рад ВПО в Україні, де висвітлюється нормативно-правова база, повноваження та завдання, діяльність Рад ВПО у територіальних громадах щодо створення, склад, пріоритети діяльності та їх кращі практики, простежили основні напрямки діяльності консультативно-дорадчих органів, що опікуються інтеграцією та адаптацією внутрішньо переміщених осіб до умов приймаючих громад. Закцентували увагу на проблемних питаннях функціонування Рад ВПО в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, викликів і загроз діяльності Рад ВПО в умовах повоєнного відновлення та відбудови, стратегічних пріоритетах розвитку Рад ВПО у довгостроковій перспективі.

Таким чином, відповідно до поставлених завдань, ми зробили такі висновки:

1. Консультативно-дорадчі органи як учасники постійної комунікації самодостатні у впливові як громадськість на діяльність органів публічної влади. Прийняття управлінських рішень проходить кілька етапів, і, що важливо, на кожному з них громадськість буде залучатися до таких процесів: формування порядку денного конкретного органу публічної влади здійснюється з урахуванням пропозиції, рекомендацій, запитів громадськості, внесення проєктів рішень як альтернативних для їхнього подальшого обговорення,

можливий процес здійснення моніторингу за їхнім виконанням, можливість подальшої корекції таких рішень чи тих, які прийняті раніше тощо; налагодження сталого зворотного зв'язку для взаємодії, своєчасні реакції громадськості на дії влади або її бездіяльність, що, безумовно, стимулює вдосконалювати управлінську діяльність. Тому для зміцнення інструментів демократизації політичної системи України на законодавчому рівні були розширені повноваження місцевих державних адміністрацій, тобто на законодавчому рівні закріплена система норм щодо залучення громадськості, права публічної адміністрації для такої діяльності з метою налагодження конструктивної взаємодії між сторонами комунікативного суспільного діалогу.

2. У діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування важливу роль відіграють консультативно-дорадчі органи, які мають різну форму, однак їхні вектори роботи окреслюються законами України, підзаконними актами, локальними документами (Статутами, положеннями, рішеннями тощо). Такі консультативно-дорадчі органи функціонують у вигляді офісі, комітеті, комісій, колегій, завдяки чому забезпечується участь громадськості в прийнятті регуляторних актів, ініціативи щодо проєктів рішень, інших локальних документів, е-демократія, бюджет участі, е-консультування, е-петиції – це форми активності містян, громадян, мешканців конкретної громади до суспільного життя. Для реалізації таких покликань важливою є діяльність консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління, зокрема Рад ВПО.

3. У країнах романо-германської правової системи в потенціалі функціонування громадських консультативних органів слід вбачати механізми громадського управління у системі публічного управління галуззю. Представницькі посередницькі органи є важливим елементом у формуванні загально-національної політики у сфері освіти і науки, молодіжної сфери, яку ми детально проаналізували науки. У Польщі, Чехії, Угорщині та інших країнах держава створює й забезпечує умови виконання важливих покладених на неї функцій, залишаючи широку автономію і забезпечуючи невтручання в діяльність консультативно-дорадчих органів.

4. З 2023 року в Україні передбачена діяльність таких консультативно-дорадчих органів як Ради ВПО, правовий статус яких визначається примірним положенням. Цей документ визначає статус Рад при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній державній (військовій) адміністрації. Вказується, що Рада ВПО є консультативно-дорадчим органом при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній державній (військовій) адміністрації. Вона створюється на підставі розпорядження голови адміністрації чи начальника військової адміністрації «...для участі у реалізації регіональної політики у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, сприяння діяльності територіальних громад у розвитку ефективних механізмів їх адаптації та інтеграції». На підставі цього документа створюються відповідні регуляторні акти в громадах. Головною їх метою є сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб та надання всебічної підтримки, уникнення конфліктних ситуацій, врегулювання спорів і розбіжностей, які можуть виникати на місцевому рівні.

5. Ми встановили, що діяльність Рад ВПО представлена не лише на рівні ОВА, а й на рівні конкретних територіальних громад. Така активність щодо їхнього створення зумовлена сучасним станом справ щодо захисту прав і свобод ВПО, їхніх законних інтересів, необхідності їхньої адаптації та включення в життя громади. Констатуємо широкі можливості для діяльності таких організацій, адже Рада ВПО (на прикладі Вінницької Ради ВПО) мають право: отримувати в установленому порядку від місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності інформацію та документи, необхідні для виконання покладених на Раду завдань; залучати представників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Ради; подавати відповідним органам пропозиції та рекомендації у

сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; розглядати звернення внутрішньо переміщених осіб та пропозиції громадських об'єднань з питань, що належать до її компетенції; співпрацювати з іншими радами з питань внутрішньо переміщених осіб; ініціювати проведення й брати участь у конференціях, семінарах, нарадах з питань захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб; утворювати робочі групи, комісії для виконання покладених на Раду завдань.

6. Основними напрямками діяльності Рад ВПО є забезпечення підтримки та надання допомоги внутрішньо переміщеним особам у доступі до ресурсів, необхідних для їх проживання і функціонування у громаді, безпечне розміщення та адаптація до нових умов проживання цих осіб. Вирішальну роль відіграє діяльність з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, їх сім'ям та родичам через оцінку та вирішення кожної ситуації, що склалася, визначення пріоритетних проблем та доступні способи їх вирішення; підтримка внутрішньо переміщених осіб в спробах повернутися у свою громаду чи налагодити гідний рівень життя в новій громаді. На основі принципів дотримання прав людини, індивідуального підходу, орієнтації послуг на потреби, налагодження партнерських стосунків, застосування командного підходу у роботі.

7. Основними напрямками діяльності Рад ВПО сьогодні як консультативно-дорадчих органів є питання забезпечення соціальних виплат, надання житла, відшкодування збитків за зруйноване житло. Для цього в Україні реалізується низка проєктів, зокрема: «Єднання заради дії», «Допомога інклюзії ВПО» в напрямку «Підтримка ВПО у забезпеченні доступу до соціальних, юридичних послуг та послуг з охорони здоров'я». На основі проведеного дослідження ми виявили ключові проблеми діяльності Рад ВПО, зокрема: відсутність систем обліку приїжджих в територіальну громаду з метою вивчення потреб; відсутність ведення обліку потреб ВПО, відповідно відсутність необхідності у вирішенні наявних потреб; ухвалення місцевих рішень без врахування думок ВПО, громадських організацій, що опікуються правами ВПО та місцевого населення; недовіра членів територіальної громади до ВПО;

спрацювання стереотипної думки стосовно ВПО; прояв дискримінації; страх членів територіальної громади щодо зміни внутрішньої політики через присутність ВПО, що змінить їх життєві устрої; страх представників ОВ та ОМС щодо відбудови неправильної внутрішньої політики, що надалі вплине на негативний результат виборчого процесу та перевиборів після закінчення воєнного стану; позиція байдужості з боку ВПО до суспільного життя, небажання брати активну участь в спільній розбудові громади; відсутність місцевих програм на підтримку ВПО, у тому числі з гуманітарної сфери; відсутність комунікацій та доступності до інформації, закритість та зашореність органів влади та місцевого самоврядування; відсутність достатньої кількості соціального та/або тимчасового житла для ВПО; відсутність інформативної та правової обізнаності у ВПО щодо права на звернення до територіальної громади із заявою про отримання тимчасового або соціального житла; працевлаштування. ВПО, які шукають роботу, не йдуть у центри зайнятості; відсутність дитячих просторів або їх недостатність; не створення умов адаптації, відсутність місцевих програм та не залученість ВПО до місцевих заходів, клубів, гуртках по інтересах, відсутність стратегії з інтеграції в ТГ та ін.

8. Щодо викликів та загроз слід урахувати, що фокус діяльності має бути не тільки на розбудові спільнот, а й на індивідуальному розвитку членів цих спільнот, як фундаменту для їх сталості та дієвості. Тобто на індивідуальному рівні важливо підтримувати розвиток не тільки лідерів, здатних об'єднувати людей в спільноті, але й індивідуальних талантів та схильностей, необхідних для членів таких спільнот, задіяних у відбудові: митців, культурних діячів, архітекторів, соціальних працівників, освітян, правозахисників, лікарів тощо. Таке доповнення, вмонтоване в довгострокові стратегії відновлення, дозволить зміцнювати соціальну згуртованість одночасно на індивідуальному та колективному рівні. Важливо, щоб більшість цих процесів відбувалися саме на рівні цільових громад, які будуть обрані як точки зростання, котрі в тому числі опікуються навколишніми, менш розвинутими громадами.

Навчання для розвитку спроможностей недостатньо, потрібні менторські, коучингові компоненти та програми стажування від більш досвідчених профільних або донорів, які мають проєктні компоненти роботи. Важливо підтримувати проєкти, в яких громадянське суспільство та місцевий бізнес об'єднують свої зусилля заради вирішення суспільно-важливих проблем або сприяють соціально-економічному розвитку регіону чи громади.

9. Основними напрямками роботи Рад ВПО в співпраці з публічною адміністрацією є: вивчення найліпших практик інших ТГ, дієвих ініціатив окремих представників ГО, суспільства, що опікуються правами ВПО, у тому числі перейняття досвіду раніше створених Рад ВПО тощо; проведення освітніх заходів для членів ТГ, представників ОВ та ОМС щодо гендерної рівності, запобігання дискримінації та проявів мови ворожнечі; започаткувати на постійній основі освіти для дорослих, як то курси з навчання користування програмними забезпеченнями, роботою в інтернеті, в тому числі дистанційне навчання тощо; актуалізувати профорієнтацію, запрошувати для обміну досвідом представників релокованого бізнесу, створити в ТГ умови та можливості для релокації бізнесу, стати інвестиційно привабливими, створити чи оновити соціальний паспорт громади тощо; вивчення фінансових можливостей та слідкувати за оголошенням грантів, державних програм із субвенцій, співфінансування, фандрайзинг; Розвиватись, провадити Стратегічні сесії; здійснити широке консультування ВПО працівниками системи безоплатної правової допомоги з питання медичного забезпечення, зокрема доступу до державних Програми медичних гарантій, «Доступні ліки» та доступу до безоплатного лікування і медичних закладів чи ФОП - медиками, що працюють за угодою з НСЗУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янова В.Б. Державне управління: теорія і практика. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 148 с.
2. Агафонов С. А. Інститут Президента в системі державної влади України : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право». К., 2003. 16 с.
3. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків: Право, 2010. 624 с.
4. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : навч. посіб. : у 2 ч. / В. Д. Бакуменко. Ч. 2. Науково-прикладні аспекти. Київ: ВПЦ АМУ, 2010. 296 с.
5. Бакуменко В.Д., Башкатов В.М. Механізми державного управління демократичними змінами. Монографія. Київ: АМУ, 2015. 180 с.
6. Безверхнюк Т. М. Управління проектами в публічній сфері : навч. посіб. / Т. М. Безверхнюк, Н. О. Котова, С. А. Попов. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. 344 с.
7. Бейко О. В. Механізми вдосконалення управління на місцевому рівні та наближення його до європейських стандартів. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej1/txts/Beyko.htm> (дата звернення 09.11. 2023).
8. Берназюк О. О До питання визначення поняття «Допоміжні органи при вищих органах державної влади». URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.34/part_1/14.pdf (дата звернення 10.11. 2023).
9. Белова Л.О., Карамішев Д.В., Набока Л.В. Реалізація державної соціальної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади України. Монографія ; за заг. ред. д. держ. упр., проф. Д.В. Карамішева, к. держ. упр., доц Л.В. Набоки. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 296 с.
10. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
11. Битяк Ю. П. Правове регулювання організації та діяльності апарату глави держави: зарубіжний та вітчизняний досвід / Битяк Ю. П., Серьогіна С. Г., Бодрова І. І. Харків : Оберіг, 2012.
12. Битяк Ю. П., Гаращук В. М. Адміністративне право. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2013. 656 с.
13. Бібліографія публічного управління та адміністрування: навчально-методичний посібник / за наук. ред. д. н. держ. упр. Р. В. Войтович та П. В. Ворони. Київ, 2018. 474 с.
14. Бодрова І. І. Система допоміжних органів при Президентові України / І. І. Бодрова. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. праць. Харків : Право, 2012. Вип. 23. С. 94–105.
15. Вакуленко В. М. Основи регіонального управління в Україні : підручник. авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М.К. Орлатий, В.С. Куйбіда та ін.; за заг.ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. Київ: НАДУ, 2012. 576 с.

16. Василевська Т.Е. Етика державного управління : підручник / Т.Е. Василевська, В.О. Саламатов, Г.Б. Марушевський; за заг. ред. Т.Е. Василевської. Київ: НАДУ, 2015. 204 с.
17. Василенко И.А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебн. пособ. Москва: Логос, 1998. 200 с.
18. Васильев А. О. Еволюція нормативно-правової бази державної молодіжної політики незалежної України. Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. Вип. 2. С. 47–58.
19. Гаек Ф. А. Конституція свободи: Пер. з англ. Львів: Літопис, 2004. 556 с. 7.
20. Гогіна Л. М. Компетенції та компетентності в державній службі України: до проблеми понятійного апарату. URL: <http://www.center.gov.ua/golovna/download-document.html?gid> (дата звернення: 12.10.2023).
21. Грицяк Н. В. Етичні принципи демократичного врядування та їх значення: європейський вимір. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10gnvzev.pdf>. Єганов В. В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2012_2_7.pdf (дата звернення 11.11. 2023).
22. Гуцалова М. Державна молодіжна політика як фактор залучення молоді до участі у державотворчих процесах. Наукові праці: науково-методичний журнал. Серія «Політологія». Вип. 97. Т. 110. Миколаїв: Вид-во МДУ ім. Петра Могили, 2009. С. 85–88.
23. Гуцалова М. Молодь як об'єкт державної молодіжної політики. Сучасна українська політика: політики і політологи про неї. Київ.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2011. Вип. 22. С. 210–217.
24. Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні № 2859-ХІІ від 05.12.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2859-12>.
25. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій: Монографія. Х.: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2003. 236 с. 173.
26. Дубенко С. Д. Право в державному управлінні: навч. посіб. / [Т.П. Кудлай, В. І. Мельниченко, Н. Г. Плахотнюк]. Київ: НАДУ, 2016. 376 с.
27. Дубич К.В. Актуальні проблеми державного управління соціальними послугами: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: ПК ДСЗУ, 2019. 412 с.
28. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
29. Журавський В. С. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підручник для студ. вищ. навч. Закладів. К. : Концерн «Видавничий Дім “Ін Юре”», 2003. 672 с.

30. Закон України «Про основні засади державної молодіжної політики в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
31. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. Ст. 892.
32. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: Текст законопроекту до другого читання 25.11.2015, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55843 (дата звернення: 12.10.2023).
33. Зозуля О. І. Особливості організації охорони праці в допоміжних органах Президента України. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 118–122.
34. Зубарева М. Європейська інформаційна політика та інтеграція моделі європейського інформаційного суспільства в українські медіа / М. Зубарева. *Діалог*. 2015. Вип. 20. С. 162-171.
35. Калашник Н. С. Самоосвіта державних службовців: компетентнісний підхід. Монографія. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2013. 276 с.
36. Коваль Н. В. Координаційні, консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби при президентові України: конституційно-правовий аспект. Спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право Дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. К, 2016. 210 с.
37. Коваль Г. В. Розвиток державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації [Текст] / Г. В. Коваль. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. С. 119.
38. Коваль Н. В. Класифікація координаційних, консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб при Президентові України. *Часопис Київського університету права*. 2013. Вип. 4. С.100-104.
39. Ковбасюк Ю. В. (голова), Ващенко К. О. (заст. голови), Сурмін Ю. П. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
40. Ковбасюк Ю.В. Новітні стратегії реформування державної служби в умовах європейської інтеграції / За заг. ред. проф.-ів і 170 В.Л. Федоренка; матеріали круглого столу за міжнародною. К.: Вид-во Ліра-К, 2014. 162 с.
41. Конституція Ірландії. URL: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/ireland/irelnd-r.htm (дата звернення 11.11. 2023).
42. Конституція Іспанії. URL: <http://worldconstitutions.ru/archives/> (дата звернення 11.11. 2023).
43. Конституція України : Науково-практичний коментар / [В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.] ; редкол.: В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. Харків : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 808 с.

44. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення 01.11.2023).
45. Кравчук І. В. Оцінювання державної політики в Україні. Монографія. К.: К.І.С., 2013. 272 с.
46. Лагутін В.Д. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки. Монографія / А.Г. Герасименко, Л.С. 174 Головка, Л.І. Дідківська та ін. За заг.ред. В.Д. Лагутіна. К.: КНТЕУ, 2008. 307 с.
47. Летнянчин Л. І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики. Монографія / Л. І. Летнянчин. Х.: Вид. ФОП Вапнярчук Н. М., 2006. 256 с.
48. Лужанський А. Окремі аспекти законодавчого забезпечення політичної нейтральності інституту омбудсмана: порівняльний аналіз. Український часопис міжнародного права. 2007. № 1. С. 74–79.
49. Малиновський В. Державне управління. Луцьк: Вежа, 2000. 558 с.
50. Мальчин Ю.М. Історія місцевого самоврядування України: навч. посіб. для слухачів Університетів «третього віку». Автори-укладачі, Чумак В.А. / Під заг.ред. Спунбер Д., Горбового А.Ю., Халецької А.А. Вид. Зте. К.: АМУ, 2017. 88 с.
51. Мануїлова К.В. Традиція децентралізації публічної влади України: від розпізнавання до конструювання. Монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2018. 332 с.
52. Міненко М.А. Публічне управління: теорія та методологія. Монографія. Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 404 с.
53. Молодіжні ради: взаємодія з громадами, а не бути додатком до спорту чи освіти. Реанімаційний пакет реформ. 2020. URL: <https://rpr.org.ua/news/molodizhni-radyvzaiemodiiaty-z-hromadamy-a-ne-butyu-dodatkom-do-sportu-chy-osvity/>.
54. Мотречко В. Організація діяльності суб'єктів місцевого самоврядування щодо реалізації молодіжної політики: дис.... к. держ. упр.: 25.00.04 / В. Мотречко. Одеса, 2018. 241 с.
55. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу» від 05 березня 2012 р. № 368/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 20. Ст. 772.
56. Нижник Н.Р. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. Монографія. К.: УАДУ, 1997. 448 с.
57. Нижник Н.Р., Машков О.А. Системний підхід в організації державного управління: Навч. посібник / За заг. ред. Н.Р.Нижник. К.: Вид-во УАДУ, 1998. 164 с.
58. Оболенський О.Ю. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування. Монографія / Кол. авт.; За заг. ред. проф. Хмельницький: Поділля, 1999. С. 23.

59. Оржель О. Ю. Особливості Європейського врядування. *Стратегічні пріоритети : Науково-аналітичний щоквартальний збірник*. 2009. № 3 (12). С. 217–223.
60. Петрів І. М. Конституційно-правові засади організації та діяльності Ради національної безпеки і оборони України : автореф. дис. на здобуття наук. звання канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / І. М. Петрів. К., 2004. 19 с.
61. План відновлення України: дослідження. URL: https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf (дата звернення: 11.11.2023).
62. Поважний О.С., Діденко Н.Г., Токарев В.І. Концептуальні засади професійного супроводу державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в системі безперервної освіти. Монографія. Донецьк: «ВІК», 2012. 308с.
63. Подольчака Н.Ю., Пушака Я.Я., Ворона П.В. Публічне адміністрування та економічна безпека в умовах європейської інтеграції: Монографія / За заг. ред. Н.Ю. Подольчака, Я.Я. Пушака та П.В. Ворони. Львів: Ліга-Прес, 2017. 272 с.
64. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 рр.» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
65. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» від 18.12.2018 р. № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
66. Постанови КМУ від 4 серпня 2023 р. № 812 «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
67. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18> (дата звернення: 18.10.2019).
68. Положення про колегію Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-kolegiyu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini> (дата звернення 19.11.2023).
69. Про Кабінет Міністрів України Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. Дата оновлення 17.11.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення 19.11.2023).
70. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04 1999р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (дата звернення 19.11.2019).
71. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27.04.2021 № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>

72. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 року №1402. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 11.11.2023).
73. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3166-17> (дата звернення 08.11.2023).
74. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика: монографія. К. : А.С.К., 2003. 652 с.
75. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи / Колектив авторів. Наук. керів. Цветков В.В. К.: Оріяни, 1998. 364 с. Соловійов С. Г. Інформаційна складова державної політики та управління. Монографія; заг. ред. д. держ. упр., проф. Грицяк Н. В. Київ : К.І.С., 2015. 320 с.
76. Риндюк В.І. Нормотворча діяльність: навч. посіб. / В. І. Риндюк ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Електрон. текстові дані. Київ : КНЕУ, 2016. 106 с.
77. Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312-р «Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2023-%D1%80#Text>.
78. Руденко О. М., Штурхецький С. В., Шершньова О. В., Філіпова Н. В. HR-менеджмент у публічному управлінні: навч. посібн. / Руденко О. М., Штурхецький С. В., Шершньова О. В., Філіпова Н. В. Київ: КондорВидавництво, 2017. 124 с.
79. Скрипнюк О. В. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення. Монографія. /В. Л. Федоренко, Ю. Г. Барабані, Я. О. Берназюк та ін.; передм. Ю. В. Ковбасюка; за ред. О. В. Скрипнюка і В. Л. Федоренка. К.: НАДУ, 2011. 344 с.
80. Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-річчя незалежності України. Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. 600 с.
81. Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Маріуполь, 3 березня 2017 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2017. 279 с.
82. Тацій В. Я. Конституція України: Наук. - практ. комент. Х.: Право, 2003. 808 с.
83. Тертичка В.В. Стратегічне управління: підручник. К.: "К.І.С.", 2017. 932 с.
84. Типове положення про консультативний, дорадчий та інший допоміжний орган, утворений Кабінетом Міністрів України, затверджене Постановою постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. N 599. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2009-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 12.10.2023).

85. Ткачук А. Ф. Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей / Анатолій Ткачук. К.: ІКЦ «Легальний статус», 2012. 144 с.
86. Толкованов В. В. Добре врядування та інструменти його забезпечення на місцевому і регіональному рівнях: вітчизняний та зарубіжний досвід : [монографія] / Толкованов В. В. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 264 с.
87. Указ Президента України «Питання Національного інституту стратегічних досліджень» від 16 грудня 2002 р. № 1158/2002./ *Офіційний вісник України*. 2003. № 51. Ст. 2285.
88. Указ Президента України «Про Громадську гуманітарну раду» від 02 квітня 2010 р. № 469/2010. *Офіційний вісник України*. 2010. № 25. Ст. 974.
89. Указ Президента України «Про Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» від 24 червня 2010 р. № 723/2010 . *Офіційний вісник Президента України*. 2010. № 21. Ст. 699.
90. Указ Президента України «Про ліквідацію Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» від 03 листопада 2014 р. № 840/2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 90. Ст. 2578.
91. Указ Президента України «Про ліквідацію деяких допоміжних органів та визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України» від 30 серпня 2012 р. № 524/2012. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15014.html> (дата звернення: 12.10.2023).
92. Указ Президента України «Про ліквідацію Координаційної ради з питань державної служби» від 02 квітня 2010 р. № 480/2010. *Офіційний вісник України*. 2010. № 26. Ст. 1011.
93. Указ Президента України «Про Міжвідомчу робочу групу з питань протидії контрабанді та порушенням митних правил» від 22 листопада 2007 р. № 1137/2007. *Офіційний вісник України*. 2007. № 90. Ст. 3304.
94. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. К.: Вища школа, 1997. С. 87-90.
95. Шаповал В. Феномен державного органу (органу держави) або органу державної влади: теоретико-правовий і конституційний аспекти. *Право України*. 2003. № 8. С. 25–29.
96. Шаповал В.М. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз. К. Програма Л., 1995. С. 54.
97. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в соціально-технічних системах і в місцевому самоврядуванні: Навчальний посібник. Київ - Дніпропетровськ: УАДУ, 1996. 87 с.
98. Шатіло В. А. Теоретичні проблеми інституту президентства в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право». К., 2005. 18 с.
99. Шевчук Б. Європейські принципи належного врядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні. URL:

- http://www.lvivacademy.com/visnik9/fail/Shevchuk_B.pdf (дата звернення: 12.10.2023).
100. Шереметьєва О. В. Особливості реалізації молодіжної політики на рівні міста в умовах децентралізації влади: магістр. дипломна робота: 281 Публічне управління та адміністрування / Шереметьєва Олена Валеріївна; наук. керівник Шевченко Н. О. Дніпровський держ. аграр. – економ. ун-т, Ф-т менеджменту і маркетингу, Каф. менеджменту, публічного управління та адміністрування. Дніпро, 2021. 87 с. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/4056>
101. Шутович В. В. Місце і роль консультативних, дорадчих органів у системі нормопроектного забезпечення діяльності Президента України: проблеми теорії та практики. URL:http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/StPrior_12/9.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
102. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін.]. К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998–2004. Т. 5: П–С. 2003. 736 с.
103. Яцуба В. Організаційно-правові засади реформування адміністративної системи в Україні. *Вісник УАДУ*. 1997. № 3.
104. A White Paper. Europeane Governance? Comission of the European Communities. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-10_en.htm (дата звернення 11.11. 2023).
105. Governance for sustainable human development URL:: UNDP policy document [URL:http://magnet.undp.org/policy/default.htm](http://magnet.undp.org/policy/default.htm) (дата звернення 11.11. 2023).

_____ ДЕРЖАВНА (ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНА, ВІЙСЬКОВА)
АДМІНІСТРАЦІЯ

(інший орган, при якому створюється рада)

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

(інший вид документа)

від _____ 20__ р. назва населеного пункту № _____

***Про затвердження Положення про
Раду з питань внутрішньо
переміщених осіб при (назва органу,
при якому створюється рада)***

Керуючись статтею 6, пунктом 9 частини першої статті 39 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (пунктом 20 частини четвертої статті 42, частиною шостою статті 10, частиною восьмою статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», пунктом 8 частини третьої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», статтею 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»), частиною восьмою (дев'ятою) статті 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», на виконання Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів № від 7 квітня 2023 р. № 312-р., постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 812 «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб», з метою реалізації на території _____ державної політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб, вирішення проблемних питань та сприяння соціальному захисту внутрішньо переміщених осіб:

1. Затвердити Положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створюється рада) (додається).
2. Контроль за виконанням цього розпорядження (інший вид документа) покласти на _____.

Найменування посади

підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

_____ ДЕРЖАВНА (ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНА, ВІЙСЬКОВА)
АДМІНІСТРАЦІЯ

(інший орган, при якому створюється рада)

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

(інший вид документа)

від _____ 20__ р. назва населеного пункту № _____

Про створення ініціативної групи з підготовки та проведення установчих зборів по формуванню складу Ради з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створюється рада)

З метою реалізації на території _____ державної політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб, вирішення проблемних питань та сприяння соціальному захисту внутрішньо переміщених осіб, відповідно до Положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створена рада), затвердженого розпорядженням (інший вид документа) _____ (назва органу, при якому створена рада) від _____ 20__ р. № _____, керуючись статтею 6, пунктом 9 частини першої статті 39 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (частиною шостою статті 10, пунктом 20 частини четвертої статті 42, частиною восьмою статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», пунктом 8 частини третьої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», статтею 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»), на виконання Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів № від 7 квітня 2023 р. № 312-р., постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 812 «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб»:

1. Створити ініціативну групу з підготовки та проведення установчих зборів по формуванню складу Ради з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створюється рада) та затвердити її персональний склад (додається).

2. Провести установчі зборів по формуванню складу Ради з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створюється рада) «__» _____ 20__ р.

3. Контроль за виконанням цього розпорядження (інший вид документа) покласти на _____.

Найменування посади

підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

_____ ДЕРЖАВНА (ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНА, ВІЙСЬКОВА)
АДМІНІСТРАЦІЯ

(інший орган, при якому створюється рада)

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

(інший вид документа)

від _____ 20__ р. назва населеного пункту № _____

***Про створення Ради з питань
внутрішньо переміщених осіб при
(назва органу, при якому
створюється рада)***

Керуючись статтею 6, пунктом 9 частини першої статті 39 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (пунктом 20 частини четвертої статті 42, частиною шостою статті 10, частиною восьмою статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», пунктом 8 частини третьої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», статтею 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»), частиною восьмою (дев'ятою) статті 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», на виконання Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів № від 7 квітня 2023 р. № 312-р., постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 812 «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб», з метою реалізації на території _____ державної політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб, вирішення проблемних питань та сприяння соціальному захисту внутрішньо переміщених осіб:

1. Створити Раду з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створюється рада) та затвердити її персональний склад (додається).
2. Затвердити Положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб при _____ (назва органу, при якому створюється рада) (додається).
3. Контроль за виконанням цього розпорядження (інший вид документа) покласти на _____.

Найменування посади

підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

Єднання
заради дії

ЯК СТВОРИТИ РАДУ ВПО у своїй громаді

Крок перший:

Направлення письмової пропозиції голові місцевої ради чи державної (військової) адміністрації щодо створення при ній Ради ВПО.

Таку пропозицію можна оформити у вигляді резолюції круглого столу, форуму чи іншого публічного заходу.

Важливо, щоб у вас було декілька єдинодумців, які так само, як і ви, прагнуть змін у громаді на краще, створюючи сприятливі умови для адаптації та інтеграції ВПО. В листі можна також запропонувати спільно організувати зустріч (якщо її не було раніше), на якій обговорити співпрацю, спрямовану на краще розуміння потреб і потенціалу переселенців, їхню адаптацію та інтеграцію у громаді через діяльність Ради ВПО.

[Проект Резолюції](#)

[Нормативна основа для утворення Рад ВПО.](#)

Крок другий:

Розробка та затвердження Положення про Раду ВПО місцевою радою чи місцевою державною адміністрацією.

Для ефективної взаємодії з місцевими органами влади щодо розробки рішень, які стосуються переселенців, Рада ВПО має бути створена в форматі консультативно-дорадчого органу – за аналогією Громадської ради або Молодіжної ради. Це також гарантія того, що у громаді працюватиме одна Рада ВПО, а не кілька.

Положення про Раду ВПО визначає її формат, завдання, повноваження, порядок формування складу, організацію роботи тощо. Проект положення розробляється спільно з юридичним департаментом (управлінням або відділом) місцевого органу влади, при якому вона утворюється.

[Приклад положення](#)

Крок третій: Формування та затвердження складу Ради ВПО.

Залежно від визначеного способу формування складу Ради ВПО процедури будуть відрізнятися. Більш демократичним є рейтингове голосування, однак для оперативності процесу оптимальний спосіб може визначити керівник місцевого органу влади.

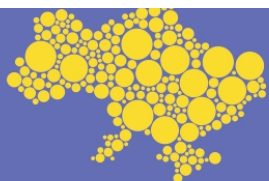
Також є досвід, коли склад Ради ВПО формували, послуговуючись змішаним способом. При цьому 50% складу було сформовано за результатами рейтингового голосування, а 50% визначав керівник місцевого органу влади, при якому створена Рада ВПО.

Кожен із цих способів має свої переваги та ризики, тому обирати варто той, який найкраще враховує особливості місцевого контексту.

Рейтингове голосування ↓	Персональний склад визначає керівник місцевого органу влади ↓
Ухвалюється рішення місцевого органу влади про створення ініціативної групи з підготовки та проведення установчих зборів із формування складу Ради ВПО. Затверджується персональний склад ініціативної групи.	Ухвалюється рішення місцевого органу влади про особу, відповідальну за надання пропозицій щодо персонального складу ради ВПО, та кінцевий термін прийому заяв від осіб, які виявили бажання брати участь у роботі Ради ВПО.
На зборах ініціативної групи визначаються етапи та терміни підготовки установчих зборів, організація збору та опрацювання заяв від осіб, які виявили бажання брати участь у роботі Ради ВПО.	
Оголошення про прийом заяв від осіб, які виявили бажання брати участь у роботі Ради ВПО	
Проводяться установчі збори з формування складу Ради ВПО шляхом рейтингового голосування за кандидатів, які подали відповідні документи.	Відповідальна особа подає пропозиції щодо персонального складу Ради ВПО.
Затверджується персональний склад Ради ВПО рішенням керівника місцевого органу влади, при якому вона утворена.	
Проводиться установче засідання Ради ВПО, на якому шляхом рейтингового голосування з числа її членів обирають голову (співголову) та заступника, призначають секретаря.	

Більше інформації про Ради ВПО на нашому сайті: yednanniazaradyii.org.ua

Ця інфографіка стала можливою в межах програми «Єднання заради дії», що впроваджується IREX разом з Благодійною організацією «Благодійний фонд «Стабілізейшен суппорт сервісез» та за підтримки Державного департаменту США.

Єднання заради дії

ЩО ТАКЕ РАДИ ВПО І ЯК ВОНИ ДОПОМАГАЮТЬ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ?

ХТО ТАКІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ?

Внутрішньо переміщені особи (ВПО) або переселенці — це люди, які вимушено переїхали з окупованих територій, зони бойових дій, прифронтової зони в інші населені пункти чи регіони України. До повномасштабного вторгнення в Україні було півтора мільйона переселенців. Після 24 лютого 2022 року їхня кількість сягнула семи-восьми мільйонів, але частина згодом повернулася додому.

ЩО ТАКЕ РАДИ ВПО?

Це консультативно-дорадчий, репрезентативний і посередницький орган. Ради ВПО залучаються до розробки та реалізації регіональних і місцевих політик, беруть активну участь у місцевому самоврядуванні. Ради ВПО діють на принципах законності, гласності, колегіальності, виборності, народовладдя, підзвітності та відповідальності перед громадами.

НАВИЩО ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ РАДИ?

Ради ВПО — це інструмент діалогу та взаємодії з владою.

- Ради шукають системні рішення для подолання проблем ВПО, пропонують їх місцевій владі, беруть участь у розробці спільних рішень.
- Підказують, як влада може допомогти переселенцям інтегруватися у громаду, ефективно забезпечити їх житлом і необхідним для життя.
- Ради консультують міжнародні організації, які допомагають Україні загалом і переселенцям зокрема.
- ВПО завдяки радам отримують інформацію про можливості поселення і працевлаштування, про доступ до соціальних послуг, способи залучення до життя громади тощо.

ЯК І КОМУ РАДИ ВПО ВЖЕ ДОПОМОГЛИ?

- На Луганщині після початку повномасштабного вторгнення рада ВПО брала участь в евакуації людей і підприємств.
- У Харкові рада ВПО допомогла міській раді створити центр соціально-психологічної реабілітації молоді, а також організувала цілодобову телефонну лінію допомоги.
- У Запоріжжі — сприяла долученню дітей-переселенців до програми «Діти Запоріжжя»: тепер їхні родини отримують із міського бюджету додаткову тисячу гривень допомоги на кожну дитину.
- У Кривому Розі рада допомагала розселити людей, які отримали тимчасове житло в модульних будиночках, у більш комфортні помешкання.
- В Оболонському районі Києва (так, діє рада ВПО і на рівні району міста) активісти виявили помилку в Єдиній інформаційній системі соціальної сфери, через яку деякі переселенці не могли отримати виплати. Звернулися до розробників і домоглися виправлення.

ЧИ МАЮТЬ РАДИ ВПО БУТИ В КОЖНОМУ МІСТІ ЧИ ГРОМАДІ?

Повноцінні ради потрібні на рівні області (при обласних державних або військових адміністраціях), а також у великих містах і громадах — при місцевих радах. Команда програми «Єднання заради дії» планує в

майбутньому створити всеукраїнську раду, до складу якої, ради ВПО усіх регіонів делегують своїх представників. Вона співпрацюватиме з владою на рівні міністерств і парламентських комітетів.

ЯК СТВОРИТИ РАДУ ВПО У ГРОМАДІ, ДЕ ЇЇ ЩЕ НЕМАЄ?

1. Спершу потрібно написати письмову пропозицію голові місцевої ради чи державної (військової) адміністрації щодо створення при ній ради ВПО.
2. Після цього орган влади — рада чи державна (військова) адміністрація — ухвалює відповідне рішення.
3. Далі має бути опубліковане оголошення про набір ініціативної групи зі створення ради ВПО.
4. Після сформування ініціативної групи орган влади затверджує її склад і публікує на своїх інформаційних ресурсах оголошення про набір членів ради.
5. Кандидати на посаду члена ради ВПО проводять установчі збори та визначають склад ради.
6. Орган влади — місцева рада чи державна (військова) адміністрація — затверджує положення про раду ВПО та її склад.
7. Рада ВПО проводить установче засідання, на якому планує свою роботу.

ЯКИЙ СКЛАД РАДИ?

Зазвичай у раді обласного рівня — 10-15 членів. Але засідання ради проходять відкрито, тому до них можуть доєднатися охочі, які не є постійними членами.

ЧИ ОБОВ'ЯЗКОВО ВСІ ЧЛЕНИ РАДИ ВПО ПОВИННІ БУТИ ВПО?

Не всі в раді мають бути переселенцями: часто до рад долучаються юристи, волонтери, представники громадських організацій, які опікуються переселенцями, експерти, представники органів місцевого самоврядування та інші. Наприклад, у Чернівцях приблизно половина членів ради ВПО — переселенці, а половина — місцеві мешканці.

ХТО ОПІКУЄТЬСЯ РАДАМИ ВПО?

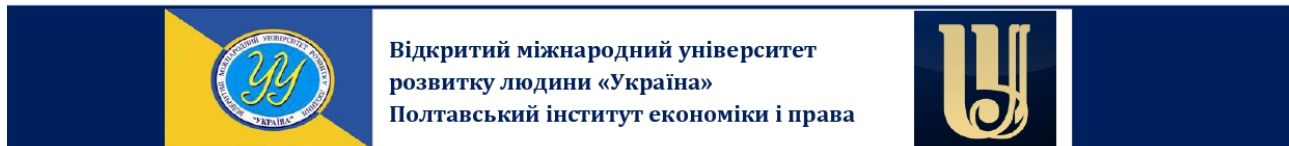
Такі ради допомагає створювати команда програми «Єднання заради дії», яку реалізує IREX в Україні разом із благодійним фондом «Стабілізаційний Суппорт Сервісес» та за підтримки Державного департаменту США. Головна ціль програми — об'єднати ВПО, членів приймаючих громад, представників органів державної влади та представників ЗМІ, щоб інтегрувати ВПО та створити демократичне та згуртоване суспільство та сприяти стабілізації ситуації в Україні. Команда програми «Єднання заради дії» рекомендує в майбутньому створити всеукраїнську раду, до складу якої ради ВПО усіх регіонів делегують своїх представників. Вона співпрацюватиме з владою на рівні міністерств і парламентських комітетів.

ДІЗНАВАЙТЕСЯ ПРО РАДИ ВПО У СВОЄМУ МІСТІ:

Пишіть нам на пошту: via@radnyk.org

І заходьте на сайт: Yednanniazaradydii.org.ua

Ця діяльність стала можливою в рамках програми «Єднання заради дії», що впроваджується IREX разом з Благодійним Фондом «Стабілізаційний Суппорт Сервісес» та за підтримки Державного департаменту США.

**ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ
ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ
ВІДНОСИН: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ ЧАСУ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V Всеукраїнської науково-практичної конференції**

5-6 грудня 2023 р. || м. Полтава

Полтава – 2023

УДК 330.111.66(477):34

Редакційна колегія

Надія Мякушко – докторка філософії у галузі політичних наук, кандидатка політичних наук, доцентка, директорка Полтавського інституту економіки і права.

Сергій Короєд – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Роман Шаравара – кандидат економічних наук, доцент, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права.

Руслан Басенко – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності Полтавського інституту економіки і права, докторант Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (**відповідальний редактор**);

Геннадій Аванесян – доцент кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Іван Лісний – старший викладач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання супільних відносин: сучасні реалії та виклики часу: збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., 5-6 грудня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПШП, 2023. 340 с.

У збірнику матеріалів представлено доповіді і повідомлення наукового зібрання вчених, організаторів освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців-практиків, здобувачів різних ступенів освіти, які присвячені концептуальному та практико-орієнтованому осмисленню правових, соціокультурних та економічних вимірів сучасної дійсності. На конференції було обговорено доповіді докторів та кандидатів юридичних, політичних, економічних, філософських, педагогічних, історичних, теологічних і фізико-математичних наук, практикуючих юристів, економістів, педагогів та інших фахівців з понад п'ятнадцяти регіонів України.

Розрахований на вчених, викладачів і здобувачів закладів освіти, усіх, хто залучений до науково-теоретичного аналізу сучасного світу.

УДК 330.111.66(477):34

Рекомендувала до друку вчена рада Полтавського інституту економіки і права 17 грудня 2023 року, протокол № 4

Автори несуть особисту відповідальність за повноту висвітлення досліджуваного питання, системність викладу матеріалів, достовірність наведених фактів та їхню автентичність, правильне цитування, академічну доброчесність.

Статті друкуються в авторській редакції.

© Полтавський інститут економіки і права, 2023

© Колектив авторів, 2023

**ДО ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬТАЦІЙНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СИСТЕМІ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ**

Тетяна Татаріна,

студентка групи 2м – ДС
спеціальності 281

«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
tatarina1996@gmail.com

Науковий керівник: Аліна Мирошниченко,
кандидат наук з державного управління,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
nedilkoalinka@gmail.com

На шляху європейського поступу України та подальших процесів демократизації дедалі важливішими є питання про врахування думки громадськості, залучення населення до формування політики, співпраці з публічною адміністрацією. Участь громадськості в прийнятті регуляторних актів, ініціативи щодо проєктів рішень, інших локальних документів, е-демократія, бюджет участі, е-консультування, е-петиції – це форми активності містян, громадян, мешканців конкретної громади, долучення їх до суспільного життя. Тому важливими для реалізації таких покликань є діяльність консультативно-дорадчих органів у системі публічного управління.

Нормативно-правова база діяльності консультативно-дорадчих органів є досить широкою, однак варто проаналізувати різні сфери функціонування консультативно-дорадчих органів. Ще із 1999 року згідно зі ст. 39 профільного закону головам місцевих державних адміністрацій було надано право створювати консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, служби та комісії, члени яких мають виконувати свої функції на громадських засадах [8]. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 11 грудня 1999 р. «Про затвердження Типового регламенту місцевої державної адміністрації» теж передбачається створення колегії для узгодженого розгляду питань, що належать до компетенції місцевої держадміністрації, обговорення найважливіших напрямів її діяльності [3, с. 123].

Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» містить положення, згідно з яким депутати зобов'язані вивчати громадську думку, потреби територіальної громади та інформувати про них раду та її органи, а також брати безпосередню участь у вирішенні проблем виборців. Тобто депутати зобов'язані отримувати зворотній зв'язок від громадян, проводити прийом виборців, здійснювати розгляд їхніх звернень та пропозицій [3, с. 121]. Доручення мешканців конкретної громади повинні враховуватися при розробці планів і програм

економічного та соціального розвитку відповідної території, стратегій та концепцій інтегрованого розвитку, місцевих економічних програм, складанні бюджету, при підготовці рішень з інших питань [2, с. 217].

Консультативно-дорадча діяльність є важливою для удосконалення процесу прийняття рішень і забезпечує врахування думок, позицій різних сторін в налагодженні діалогу. У країнах Європейського Союзу важливі ухвали в жодному разі не приймаються, якщо не здійснювалися попередні консультації з громадськістю, мешканцями громади. Це становить елемент культури врядування, т. зв. управлінської поведінки.

Незважаючи на різноманітність форм консультативно-дорадчої діяльності як інструменту налагодження громадського діалогу, її основними засадами повинні бути: відповідність проблемі, що пропонується до розв'язання; компетентна організація; представлення усіх ключових груп інтересів; зв'язок результату консультативно-дорадчої діяльності і прийняття рішення; оцінка загальної ефективності консультування; чіткість мети та завдань. Консультативно-дорадчі органи можуть створюватися в Україні у таких формах: комісія, комітет, рада, робоча група, урядова комісія, міжвідомча робоча група [10].

Відповідно до типового положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 599, «...допоміжний орган у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України та цим Положенням» [10].

Важливими є консультаційно-дорадчі утворення молодіжного спрямування. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2018 року № 1198 затверджено «Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган регіонального рівня» та «Типове положення про молодіжний консультативно-дорадчий орган місцевого рівня», яким рекомендовано обласним, Київській і Севастопольській міським державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування до 1 березня 2019 р. вирішити питання щодо утворення молодіжних консультативно-дорадчих органів та затвердити положення про зазначені органи з урахуванням типових положень, затверджених вищезазначеною постановою.

Так, важливим напрямком державної політики є молодіжна, вектори якої окреслені в Законі України «Про основні засади державної політики в Україні» [9, с. 99]. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 рр.» закріплює гарантії молодіжної політики на місцевому та всеукраїнському рівні, створює умови для самовираження та професійної орієнтації молоді, діяльності молодіжних організацій [5].

Найбільш поширеною та системною формою взаємодії органів державної влади та організацій громадянського суспільства на сьогодні є громадські ради, які

визначаються як колегіальні виборні консультативно-дорадчі органи, утворені для: забезпечення участі громадян в управлінні державними справами; здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади; налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю; урахування громадської думки під час формування та реалізації гуманітарної політики.

У сфері освіти і науки консультативно-дорадчі органи відіграють важливу роль. Нормативною базою їхнього функціонування є положення освітнього законодавства (Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту»). Ці особливі інституції мають включати представників основних груп стейкхолдерів і, таким чином, забезпечувати їх консолідацію, ефективну комунікацію та взаємодію у виробленні та здійсненні національної політики у відповідній сфері. Зазначені інституції мають різні назви – Національна рада, Громадська рада, Національний комітет, Національна рада України з питань розвитку науки і технологій і т.д., але суть і цінність – у їх посередницькій функції між органами влади та академічною громадськістю, репрезентація голосу усіх категорій стейкхолдерів, що є важливим у формуванні державно-громадської моделі управління та відповідає принципам *goodgovernance*. Поширеними є традиція функціонування Рад моніторингу якості харчування, комісій з академічної доброчесності, колегій при профільних відділах територіальних громад, батьківські ради [1].

Традиційною для територіальних громад є наявність колегій при профільних відділах (до прикладу, відділу освіти, молоді та спорту відповідно ради (далі – колегія). Так, ці колегії є консультативно-дорадчим органом і утворюються для розгляду питань, що належать до компетенції відділу освіти, молоді та спорту, з метою колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів діяльності структурних підрозділів. У своїй роботі колегія керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України. Колегія відділу утворюється та затверджується або ліквідується, як правило, розпорядженням голови відповідної ради, діє на громадських засадах.

При таких відділах, як і при закладах повно загальної середньої освіти можуть функціонувати батьківські ради, що регламентується Законом України «Про освіту». Органом батьківського самоврядування у закладі загальної середньої освіти є загальні збори (конференція) батьків цього навчального закладу.

При Главі держави та органах виконавчої влади функціонують різні консультативно-дорадчі органи. Так, Національна рада реформ є спеціальним консультативно-дорадчим органом при Президентові України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ та їх реалізації.

Відповідно до «Положення про колегію Міністерства освіти і науки України» від 15.05.2013 № 522, «...колегія є консультативно-дорадчим органом і утворюється для підготовки рекомендацій щодо виконання Міністерством освіти і науки України

своїх завдань, погодженого вирішення питань, що належать до його компетенції, та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів його діяльності [7].

Відносно новим у системі публічного управління є такий консультативно-дорадчий орган як Рада ВПО. Правовою основою діяльності Рад ВПО в Україні є «Примірне положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб», яке затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 812, чинне в редакції зі змінами від 01.12.2023 р. [6]. Вказується, що Рада ВПО є консультативно-дорадчим органом при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній державній (військовій) адміністрації. Вона створюється на підставі розпорядження голови адміністрації чи начальника військової адміністрації «...для участі у реалізації регіональної політики у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, сприяння діяльності територіальних громад у розвитку ефективних механізмів їх адаптації та інтеграції» [6].

Таким чином, наближаючись до практик розбудови публічної адміністрації європейських країн, Україні варто максимально враховувати думку громадськості при ухваленні управлінських рішень в органах публічної влади. Норми про можливість створення дорадчих органів у публічному управлінні в Україні були ще з кінця 90-х років XX століття. Справедливості ради, варто констатувати, що реально діючими такі органи стали лише в останній час. Станом на сьогодні, нормативно-правове регулювання діяльності консультативно-дорадчих органів – досить різноманітне, зважаючи на їхню значну кількість, і зводиться здебільшого до підзаконного рівня унормування діяльності. Важливо наголосити, що із 2023 року в Україні передбачена діяльність таких консультаційно-дорадчих органів, як Ради ВПО, головною метою діяльності яких є сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб та надання всебічної підтримки, уникнення конфліктних ситуацій, врегулювання спорів і розбіжностей, які можуть виникати на місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Васильєв А. О. Еволюція нормативно-правової бази державної молодіжної політики незалежної України. Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. Харків: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2011. Вип. 2. С. 47–58.
2. Оржель О. Ю. Особливості Європейського врядування. Стратегічні пріоритети: Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2009. № 3 (12). С. 217–223.
3. Подольчака Н. Ю., Пушака Я. Я., Ворона П. В. Публічне адміністрування та економічна безпека в умовах європейської інтеграції: Монографія / За заг. ред. Н. Ю. Подольчака, Я. Я. Пушака та П. В. Ворони. Львів: Ліга-Прес, 2017. 272 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 рр.» URL:

Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання
суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» від 18.12.2018 р. № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
 6. Постанова КМУ від 4 серпня 2023 р. № 812 «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2023).
 7. Положення про колегію Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-kolegiyu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini>(дата звернення 19.11.2023).
 8. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 12.11.2023).
 9. Руденко О. М., Штурхецький С. В., Шершньова О. В., Філіпова Н. В. HR-менеджмент у публічному управлінні: навч. посібн. Київ: Кондор Видавництво, 2017. 124 с.
 10. Толкованов В. В. Добре врядування та інструменти його забезпечення на місцевому і регіональному рівнях: вітчизняний та зарубіжний досвід. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 264 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ ЛОБУРЦЯ

Олександр Єрмоленко,

здобувач третього (освітньо-наукового рівня)
вищої освіти спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
ermolenko_av@i.ua

Науковий керівник: Лариса Семеновська,
докт. пед. наук, професор, професор кафедри
загальної педагогіки та андрагогіки

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
larysasemenovskaya@gmail.com

У контексті діяльності закладів вищої освіти організаційно-наукова робота відіграє ключову роль щодо забезпечення якісної освіти, розвитку науки та впровадження нових знань. Педагогічно доцільний перебіг організаційно-наукової роботи у закладах вищої педагогічної освіти сприяє розвитку науки, створенню інноваційного навчального середовища та підготовці кваліфікованих кадрів для освітньої галузі. Для розробки нових підходів вдосконалення освітньо-наукової